

Rõhutute Hääl

Tallinna Ametiühisuste Kesknõukogu Häälekandja.

Tellimise hind:
40 marka kuus
Üksik nr. 5 m.

Jlhub kaks korda nädalas
" (igal kesknädalal ja laupäeval) ::

Toimet. ja tallit.
Töölise majas,
S. Karja tän. 18.

Nr. 15.

29. jaanuaril 1921.

Nr. 15.

K. Pätsi walitsus ja tema toetajad. — Riigikogu koosolek 25. jaanuaril 1921. — Tööliste ei lähe uulitjale!! — Eesti töölistele. kõigile tööliste ühjustele. — Awalik kiri Eesti töölistele. — Kui palju peab tööline palka saama? — Tööpundus. — Kommunistiline Internatsionaal ja rahwuswaheline revolutsioon. — Jaan Liiv. — Eesti walitsus ja waljegaart. — Dabne pilt sadamatöölise elust. — Pärnu proletariaalased walimistele. — Tööliste elust — Rulutusel.

K. Pätsi walitsus ja tema toetajad.

Umbes wiis nädalat kulus, et „rahwa tahtmine“ teoks saaks. Wiis nädalat kauplefid kodanlised rühmad omawahel, et kofkulepet saamutada, mille põhjal wenna-likult wõiks sündida Eesti töörahwa kur-namine.

Neki rühma — maaliit, taewaliit, rahwaerukond ja tööerakond moodustasid jelle walitsuse. See on terve kodanlus ja jelles koalitsioonis puuduwad ainult kodanluse jabarakud — jotsialdemokraadid. Siis oleks see must-kollane blokk olnud. Nüüd aga tuleb seda lihtsalt mustaks bloki ks nimetada.

Mitte ainult Jaan Tonissoni „Tal-linna Teatajal“, waid ka meid huwitab küsimus, kas on see walitsus „teguwõimas ja püsiv“?

Millest olenes kõide afutama kogu aegsete walitsuste püsimatus? Miks järg-nes üks walitsuse kriis teisele? Ja miks wõistles üks walitsuse kriis teisega oma kestiwuse poolest?

Walistest põhjustest oli tähtsam sõda ühes rahutegemise wajuadusega ja sellest tekkinud keerulised rahwuswahelised suhted. Peale Tartu rahu aga — wälispoliitilise seisukorra stabiliteedi (püsiwuse) puudu-mine, mis eestkätt sellest tuli, et nõuko-gude Benemaa liitriikide wahelorrad alles

nuatera peal olid ja tafakaalu Wrangeli ning Poola lipu all suurtükkidega regu-leeriti.

Kui Poolamaale Pariisist ja Londonist luba antakse rahulepingut nõukogude Be-nemaa alla kirjutada, siis astub üks Eesti walitsuse kriiside põhjus — wälis-poliitilised wapustused — teatawal mää-ral tahaseina. Ja me peame arwama, et must blokk — ta on terve kodanluse blokk — küllalt klasfilist distsipliini üles näitama saab, et mitte laguneda, kui täies ulatuses ofjustada tuleb, misjagune Inglismaa kapitalistide aktiwa-ühisus oma ahnitsewa käe kõige jelle järele wälja firutab, mis Eesti wõtta on. Läti Ulmani walitsus — ta on ka kodanluse blokk — näib jelle küsimusega tänini hakkama saanud olewat ja ei ole wälja-maa kapitali küsimus seda blokki mitte lammutanud.

Sisemistest põhjustest oli tähtsam just see ühiskondlik nihkumine, mis 1919. ja 1920. aasta jooksul Eestis sündis.

Kaks miljardi uuesti trükitud Eesti paberiraha wõlas tõusikute punga ja paisutas seda mahetpidamata. Kaswasid Eesti panga-aktiwaäärud; wahemal, kuid siiski tuntawal määral Eesti tööstus-aktiwaäärude kapital; maaliibu „põllu-mehed“ tõusid miljonäärideks. Metsama-rodõõrimine, kaubanduslik spekulatsioon,

Kroomwargus sigitab mitmest kalibrift kodanlust alates väikepoodnikuga ja lõpetades suurte kaubaherradega ja börse haikaladega. Maajeadus laiendas väike- maapidamisest võrsumat väike- ja keskmise kodanluse hulka. Selle ühiskondliku niiskumise siuks oli sedamööda ühest küljest kodanlaste-tõusikute juurdesigimine, teisest aga — ülespool niiskumine kodanluse enese keskel ja nimelt — suurkapitalistide alatajane juurdekasv.

Ja sellele vastas siis ka niiskumine paremale poole walitjuses, kuigi „rahwaesituskogu“ — ajutawa kogu koosseis jeksjamaks jäi. Ehimesel „wäbariigi walitjusele,“ mis täpipealt vastas „jõudude wahetorrade“ ajutawas kogus ei jatkunud püsimust rohkem kui paariks kuuks. Siis algas kriis. Sest jõudude wahetord wälja spool ajutawat kogu muutus alataja suurkodanluse kasuks ja sotsialdemokraatlik-töerakondlise väikekodanluse „enamuse“ kahjuks. Siis tuli Saan Tõnissoni „hingeolulise ühtluse“ walitjusesteks ühes sotsialdemokraatidega kui Siioni wahitidega ja täderakonnaga kui kojameestega hertsogi lossis.

See on humitaw filmapilt ühiskondlikkude wahetordade arenemises ja Saan Tõnissoni sõnakõlksul „hingeolulise ühtlusest“ on sügawam mõte kui see pealiskaudsel waatlemisel paista võib. Tõusik-kodanlane ei olnud oma klassiteadmuses veel ühiskodanl. jõudnud, arenes aga kiiresti sennapoole kus „Päewaleht“ wõimalikuks sai hüüdsõna üles seada: waligem kodanlised! — ja selle hüüdsõnaga walimistel wõita. Ja selle arenemise protsessis tuli siis järgmise astmena — puht-rahwaerakondline walitus sotside toetusel ja wiimaks — „hingeolu“ nabanööri katkestamine täiskodanlaseks sirgunud tõusiku ja isamaalise kollase sotsialdemokraatia wahel. Tõusik heitis käega ema kui isa — sotsialdemokraatia kui rahwaerakonna peale ja istus põllumeelikkude kindralite kilda. Nii tungib sohiehus sündinud laps oma wanemaid salates „peenemasse feltkonda“.

Kaks wiimast walitjuse kriisi, millest

üks puht-rahwaerakondlise walitjuse jünitas, teine — puht-töerakondlise, olid kodanluse enesewahelise kisklemise kõrgem tipp.

Kas algab nüüd kodanluse enesedistsiplineerimise ajajärk? Selle poolt räägib see asjaolu, et kirjeldatud niiskumine oma peajoontes lõpule on jõudnud. Suur tõusikute signemise ajajärk on lõpul. Kui end. kaubandusminister jots N. Rõstner on hoobelnud, et tema oma litseentidega 10.000 nut kapitalisti Cestile juurde sigitanud, siis ei saa seda ükski teine kaubandusminister enam järele teha. Kaubamaja N. Rõstner ja kompanii ning hull teisi samasuguseid ja sarnaseid, suuremaid ja wähemaid kaubamajasid ja kurnajateühisusi on Cesti töerahwa naha omawahel juba ära jaganud. See asjaolu annab kodanluse blokile teatawa püsimuse.

Kuid selleljamal asjaolul on teine kõlg. See on töerahwa teadwuse tõus ja wastupanek. Kodanluse blokk on selle nähtuse teiseks amalduseks, et klassiwahetorrade on mitmekordseks terawamaks läinud alates sellest „suurest Jüripäemast“, kus ajutaw kogu tuli. Kurnajad on teinud ühise wäerinna kurnatute wastu.

„Seal — kurnaja, siin — kurnataw!“

Selle hüüdsõnaga läks am.-üh. Resk-nõukogu riigikogu walimistele.

Ja see oli dieti ettenähtud. Nüüd on puhast-kurnajate walitus ühendamas kõiki kurnatawaid oma wastu.

„Sotsialdemokraat“ targutas siis pikalt ja laialt, et see hüüdsõna olewat „enneaegne,“ klassiwahetordade arenemine ei olewat weel nii kaugele jõudnud. Sotsid on jälle kord narriks jäänud, sest kelmidjääwad ikka narriks.

Kuid — ka narridena jääwad nad kelmideks edasi! Ka aratõugatud teenrid jääwad oma herrastele truuks. Nad wõitlewad töerahwa wastu edasi! Nad teewad petlika sõnu kodanluse bloki wastu wõitlemise üle, aga lasewad oma Rei demonstratiivselt riigikaitsekomisjonis kodanluse poolt abiesimeheks walida põllu-

mehe lord Laidoneri kõrmale. See on tegu, mis kõik kodanluse wastasid sõnab tühjaks ja petlikuks mulinaks teeb.

Dmas ülestutjes omavalitsuse-asutuste walimistele kutsub sotside keskkomitee „maha“ hääletama niihästi kodanlist blokki, kui ka kommunistiisi ja iseseiswaid. Nii pirisid ka Wene sotšialäraandjadjatest sääsed lord ka Koltshaki ja Lenini wahel, aga aitasid sellega tegelikult Koltshakile kaasa.

Cesti sotšialdemokraatlistest sääskedest ei wõi enam saada puhwertkodanluse bloki ja kurnatawate rahmahulkade wahel. Sest demokraatlise loba halsau ei paranda neid haawu, mis seitsemenda naha nülimine Cesti töörahwale teeb.

Wäljaspool kodanlust ei ole R. Pätši walitsusel toetust. Klasside lepitamist ei saa teostada ükski wõim. Weel wähem saab klasside lepitajaid walge terrori isast R. Pätšist, augustikuu streigi allasurujast R. Einbudii ning kindralitest, taewaliitlastest ja tööerakondlastest, kes Pätši teeuritena on selles walitsuses.

Wäljaspool kodanlust ümbritseb Pätši walitsust kurnajate ja rõhutute waenulik leer. Saab tulema pahemale poole nihkumine ja riigikogul kaob pind jalge alt niisama kui see asutamal kogul kadus. Kuid kodanluse klassiwõimule saab see nihkumise saatuslikuks. Töörahwas tuleb äranagemisele, et ta ainult oma jõu peale peab lootma, kui ta ennast lõpmata rõhuda ja kurnata ei taha lasta, ikka rängemasse wiletsusesse langedes.

Sm. J. Mikko wälja heitmine riigikogust kolmeks koosolekuks „termituse“ eest, mis tal Pätši walitsusele ütelda oli näitab selgemini kui kõik sõnad ja arutused, et lepitus töörahwa ja kodanluse wahel wõimatu on.

Järgmistes „R. H.“ numbrites tahame meie eraarikklikes ühiskasjalikult arutusele wõtta R. Pätši poliitika ja kodanluse bloki mõju klassiwahetordade peale Cestis ja — mil wiisil proletariaadi oma elulisi huwisid kaitsta, tuleb kodanluse bloki wastu.

Riigikogu koosolek 25. jaanuaril 1921.

Sel koosolekul wõitles Kommunistilise Internatsionaali alusel seisew pahem tiim kodanlise enamuse ilbe ja toore wägirahwa wastu kõiki nende abinõudega, mis riigikogu liikmel käepärast.

Tõblised, teil ei ole enam asja kade olla, et riigikogus on seltsimehi, kelle isit punitmata. Nad on kardawoi meelewalla all kui teiegi.

Punitmata ja püha on ainult nende riigikogu liigete isit, kelle teenistuses politsei ja san-darm on!

Punitmata on ainult nende riigikogu liigete isit, kes kurnajaid esitawad ehk kurnajaid teeniwad.

Wahajoon on terawasti tõmmatud ka „rahwaesituse“ kogus kahe waenulise leeri wahel. Seal — Pätš, Uluots, von Betzold J. Lõnnis-jon, Strandmann, Aist ja kardawoi. Siin — Piiskar ja Mikko ja töörahwas.

Toome siin selle koosoleku kirjelduse steno-grammi (kiirkirja) järele ja nimelt selles osas, mis kodanlised lehed kurnuts waltisid ehk sihilitult ära moonutasid.

Sõjaseadus jääb!

Sotside arupärimise peale, mis eelmisel koosolekul wastu wõetud, wastab siseminister Oles „ümarmuselt ja lühidalt“, et sõjaseadus ei ole põhiseadusega wastolus. Ta lõpetab oma politseiliku kõne järgmiselt:

„Praegu on meie ümber terve maailm keermemas ja pöörlemas. Meil on oma naabritega rahu olnud, seda rahu oleme meie terve aasta waltseunud ja selle rahu ajal oleme wõinud kosuda kuid meie peame seda ka teadma, et meie kõige lähemas naabrukes olewad riigid kergesti niijugusesse seijulorda wõiwad sattuda, et nende wahel tüli algab, mis terwet maailma ära wõib ähwardada. Selleks juhtumiseks on tarmis, et see wõim walitsuse käes on, mis sel filmapilgul tarmis on ja see oleks seadus, mida meie sõjaseaduseks kutsume ja mis seni kestaks, kui riigivalitsus teise seaduse wälja annab, mis temale täit wõimu annab. Mina arwan, et ükski teine walitsus minu järel ei saa teisiti teha.“ (Siiduwaldused.)

Selle järele närib sotsialwadre pool tundi tsaari seadusetähe kallal ja paneb ette — mitte sõjaseadust lõpetada ei pannud ta ette waid walitsuse seadusetähe pärimist mitterahuldawaks tunnistada, käega heita ja päewakorras külmata rahuga edasi minna.

J. Piiskari kõne:

Serra siseminister algas oma seletust sellega et ta teatas, et sõjaseadus ei olla w. w. teades maksimate seadustega wastolus. Selle wäitega

püüdis ta emast varjata. Mina järjelban sellest seisktohast seda, et nähtavasti praegune valitsus ei tahagi, ei mõtlegi sõjaseadust ära laotada, seda enam, et herra sifeminister edasi toonitas, et sõjaseadus maksvat praegu täies i seaduse alusel. Kuid jelle juures on hunitarv konsta- teerida, et sifeminister ei püüdnud poole sõna- gagi põhjendada, kas meil sõjaseadus tarvilik on siferiillises mõttes või mitte. Ilmas võida midagi juhtuda. Ma ütlesin selle kohta, et ilmas tõesti väga palju juhtuda võib. Alles hiljuti tulid Tartust kuulujutud, et Mars olla lõhkenud ja üks tükk täies hoos maatera poole purjetawat. Võib olla juhtub veel hullemaid asju ilmas. Aga mispärast kõigi nende ime- likkude asjade tõttu Gestis sõjaseadust vaja on, seda ei seletanud herra sifeminister mitte. Argu pangu tema pahaks, kui ma ütlen, et tal ses suhtes üleüldse midagi ütelda ei olnud selle- pärast, et sõjaseadus on — nagu ta isegi tooni- tas — abinõuks riigivõimule, mis vastolus on rahwaga. Riigivõimul on võim tarwis ja seal on väga tarvilik pantferdatud raskitas, — wi- mase all mõttes ta muudugi sõjaseadust. Kui see lugu mitte teifiti ei olnud mõeldud, siis ei saa kõneleja seisktohast üleüldse aru. Võimule, mis vastolus ei ole rahwaga, on tarwis sõja- seadust? Mille jaoks? Kelle vastu? Kas Marssi elanikkude vastu? Seda jäeti muudugi ütlemata. (Wahelühüüded paremalt poolt: kom- munistide vastu.) Kui seda kommunistide vastu oleks tarwis olnud, siis oleks sifeminister seda ütelnud omades selleks tarwilisi põhjusi, kuid ilka ja alati ei ole neid põhjusi mitte leitnud ja nõnda on see küsimus alati õhku rip- puma jäänud. Herra sifeminister on niipalju ifkagi gentleman, et ta seda mitte ei ütlen, mida et põhjendada ei saa. Kuid meie teame väga hästi, kelle vastu sõjaseadust tarwitatakse. Seda tarwitatakse tööliste vastu. (Soots kohalt: mustatäpa mõrtjukate vastu tarwitatakse.) Pean ütlemata, et selles otsekoheses mõttes sõjaseadust küll tarwitanud pole, sest muudu poleks nad niipalju maad võtnud. Panen oma rühma nimel järgmise üleminetu wormeli ette:

„W. w. seletust arupärimise peale sõjasea- duse edasikõnetamise kohta ära kuulates, kohustab riigifogu w. w. sõjaseadust kolme päewa jooksul ära laotama ja lähed päewaworras edasi. (Naer ja müra paremal pool.)

J. Allikso kõne:

Sõjaseaduse küsimus on arupärijate poolt niisugusele alusele seatud umbes kui oleks sõja- seaduse küsimus põhiseaduse seletamise küsimus. Asi aga et seisa mitte selles, kumb seadust õieti seletab. See on klassiwahetordade küsimus.

Walitsusele ja riigifogu rõhuvale enamusele on see muudugi väga mõlla mõõda, et kodan- luse wäewõimuwalitsuse küsimus maskeeritakse

paragrafide seletamisega, aga — kui teie seda küsimust hääletama asute, siis tuleb ifkagi awalikuts, et kodanline enamus seadust oma kasuks seletab nagu papid piibest oma täimata taskute kasuks seletawad. (Kõneleja kõnet saa- dawad alalised wahelühüüded paremalt poolt ja keskelt: Kes Teie selle kirjutas. Kas Teie hästi mahalugeda ei osta.) Selle on mulle Uluots kirjutanud.

Selle poolt, et sõjaseaduse edasikõnetamine seaduslik on, saawad hääletama kõik need rüh- mad, kes 1918. aasta detsembris sõjaseaduse ja sõjakohitud tööraha wägistamiseks maksma panid tööraha weristamist kolmat aastat toimetawad (ägedad protestid hühüüdes paremalt poolt ja keskelt. Müra.), karistussalkadega omal ajal terve maa üle uputajid ja üle 2000 töö- lise ära hukkaand on.

Isborski mehed ei peaks küll sõjaseadust abinõuks pidama, ilma milleta töörahwale aadert lasta ei saa, aga teie olete wariseerid (Aga müra paremal pool. Uluots kohalt: Kes on wariseerid? Kes? —) — Uluots on üks, — (Naer ja müra) juhataja: kõneleja, ma peatan teid ja palun mitte riigifogu liikmeid haawata!) Mul pole ju pusji, millega haawata ja teil on sellepärast fiiski mõnufam, kui aadert lasta saab „seaduslikul“ alusel, aga mitte ilma seaduseta ja vastu seadust nagu Isborskis.

Kui sõjaseaduse ifad — sotsialdemokraadid tänapäew ütlemad, et nad sõjaseaduse vastu on, siis ei wäheüda see nende teeneid, mis neil ses asjas on, et sõjaseadus juba kolmat aastat kestab. Ma ei tähenda see nende seisktoht seda, et nad kodanlust enam ei teeni, nad ainult armawad, et teie ka ilma sõjaseaduseta saate oškama töörahwast kurnata ja rõhuda. Olete ju 25 kuud seda kunsti õppinud sotsialdemo- kraatide juhatusel.

Meie oleme teie wägiwalla vastu wõidel- nud kõik need 25 kuud. Ja see meie wõitlus saab edasi kestma, kunni proletariaat wabastud ei ole... teie majanduslike ja poliitilise ifke alt. Selle wõitluse abinõudest on üks see, et meie teie filmatirja teenimist paljastame. Kui teie endi seadusi austate, siis austage oma põhisea- duse § 26-at, mille teine oja ütleb: kodanikkude wabadused wõiwad kitsendatud saada eratorra- liste olude sunnil, kui riigi-kaitse seda nõuab ja igaford kindlaks määratud tähtajani. Seda täht- aega ei ole aga kindlaks määratud ja sellepä- rast teeb riigifogu komm. rühm ettepanetu: Riigifogu otsustab: ajutise walitsuse poolt wäl- jakulutatud sõjaseiskuford kestab kunni 25. jaa- nuarini 1921 a. kella 12 õhjeni ja on sellest filmapilgust lõpenud (käteplagin pahemalt poolt).

Juhataja annab sõna Uluotsale, kes riigifogu uskuda palub, et tema Alliksole seda kõ- net mitte kirjutanud ei ole (Üleüldine naer).

Jaan Tõnisson parastab ja haugub.

Minemal korral tuletasin meelde mitmel puhul seda, kuidas praeguse valitsuse esimese esimese puhul rahvaerakonna esitajad tähelepanu selle peale juhtisid, et see liig julge tõutus on, kui valitsus lubab sõjaseadust järk-järgult võimalikult ruttu kaotada. Nüüd on 3 kuud sellest mööda ja selle aja jooksul on sama valitsus oma esitajate läbi seda pidanud seletama, et sõjaseadus tarvilik on praegustes oludes, s. t. et tõendus, mis siis enne riigikogu valimisi anti, mitte ei olnud küllalt kaalumud. (Sõis kohalt: siis ei olnud veel avalikku kommunistide rühma. Siis olid need samad mehed, kes meil nüüd kommunistide avalikult soetavad kui palju kardetavamad ja hädaohkilumad selle pärast, et talaja tõstasid ja neid ei teatud tabada ja ma mõtlen, et riigikogu liigetel täielikult mitte ei ole põhjust w. w. meele seletusele vastu vaidlema hakata.

Kes tõelikult ümberwaatab, see näeb, et meie tõeste veel mitte ei ole harilikudesse oludesse jõudnud. Selmisel riigikogu koosolekul esines kommunistide rühm teatavate seletustega, pea kõigist neist seletustest käis ähwardus läbi... (kõneleja hüüab pahemale poole: Teie noormees...) (Pahemalt poolt: kõik on ühesugused riigikogu liikmed).

Kõneleja: kõik ei ole mitte mõistlikud! (Kära)

Suhataja: Palun mitte waielda!

Kõneleja: Rahjaks aastaid on siiski tarwis, et mõistlikuks saada.

Suhataja: Palun mitte haawataid üteldu teha.

Kõneleja: Igatihe juud ei hakka mina mitte walitsjema. (Kära.)

Weiler: Teie oma kohta on see massew!

Kõneleja: Mõnel kipitab seal südame peal etuueg... Wõin teile ainult ütelda, et kõigist neist ütelistest, seletustest käis läbi ähwardus Eesti riigi walitsusekorra vastu wägivalda wäljaastumiseks. Kui niisuguse meeoluga tullakse avalikult riigikogus wõija, siis on kahtlemata selle suitsu taga tuli. (Pahemalt poolt: ega suitsu muidu ei ole).

Sõpuks paneb J. Tõnisson jeda sama ette, mis jots Palmadre, ainult Tõnissoni ei hurwita, kas sõjaseaduse edasistamine wastab põhiseadusele wõi mitte.

Järk-järgult.

Wastuseks J. Tõnissonile wõtab sifemin. O l e f t sõna ja seletab muu seas, miks ta Tallinna tööstetamaja pangaherradele tagasi anda otsustas: „Ma pean ütlemä, mul tuli see piinlik lugu ette, et nõuti lihe maja rehwireerimise lõpetamist, sellepärast sõjaseadus ei lubanud rehwireerida ja ma ei saanud muud kui pidin seda rehwireerimist ära lõpetama, kuna selle sea-

duse järgi ei wõi mitte maja rehwireerida selle jaoks, et seda ühele eraasutusele anda (Alli f o: Ja veel kommunistidele) — Kommunistidest rahjaks (!, „R. S.“ t.) sõjaseadus ei räägi. (Alli f o; Aga teie räägite!) Selles määruses ei ole ma kommunistidest rääkinud, kui Teie lugeda osiata. Mis ma eratordselt kellegiga räägin, see ei puutu mitte siia. (Hra O l e f t mõtleb siin nähtawaste oma rääkimist sm. Umbusjega. — „R. S.“ t.) — Seda mis tõberakond oma peale wõtnud, täidab tema. (Kõhataste pahemal pool). —

U st püüab kodanlastele selgetis teha, et tõelisi ei olewat maja karia, need olewat päris taltsajesed, ja ütleb:

„Aga jumal tänatud, Eesti ei ole istuda tsingil piisfitikude otsas. „Demokraatiline lord olla „üle aasta massew“ (aga — sõjaseadus! „R. S.“ t.) ja sellepärast tulla — sõjaseadus ära kaotada.

J. Soansi kõne.

Herrad riigikogu liikmed! Siin on palju räägitud sõjaseadusest ja selle ära kaotamisest, sifeminister Einbund tähendas (naer üleüldine) seda, et sõjaseadus pidawat olema tarwilik riigikaitseks, kuid need herrad, kes paremal tiival istuwad ja suure enamusega siin on ja juur rahwaenamus olewat nende selja taga, miks loodawad nemad sõjaseadusest kaitset (Wuots: Kip wõib kah hamusiada.) neil on juba kaitse olemas, miks on seda sõjaseadust veel tarwis. Teisjaks on siin räägitud neist kommunistidest; ma tahaksin teada, misjused need kommunistid siis on; need parema tiwäärjed on ju niisama sugused, nemad on kommunistid, sest nemad wõtwad mõisaid üle, miks nad ei ole niisama sugused kui pahemal pool (paremalt poolt: istuge siis siia, miks teie siis seal istute.) Teie platsid on ju siin täis (Mitg.; Tulge üle!). Niisama siis näitab see siin ära, et sõjaseadust on tarwis kodanlike klasside ainult, et tõelisi surwe all hoida. Siin, näituseks streigib sadama tehas sellepärast, et walitsus neile kuidagi vastu ei tule ja ei täida nende nõudmisi ja selleks on siis walitsusel tarwis, et neid hoida ora käpa all, kes streigiwad. Kui palju kui mina sellest aru saan, on sõjaseadus siis tarwitusel, kui mingisugune hädaohk riiki ähwardab, kui on sõda tulemas ehk waenlasega kokkupõrtamine. (Mkl. Soots: Teie ju kuulutasite meile sõda.) Aga miispärast hoitakse 2—3 aastat enne sõja tuleku sõjaseadus alal. (Üleüldine naer.) Siis sellest on näha, et need herrad igapäew sõjawalmis tahawad olla: nemad tahawad sõjaseadust ja ei wõi mitte sõjaseadust ära kaotada, neil on seda tingimata tarwis. Ei ole kedagi kuulda, et keegi tahaks pealetungida; ei ole siamaale ka midagi näha. Teie tahate tihti sõtta Wenemaale äri tegema ja selle jaoks siis hoiate sõjaseadust, kardate. et muidu ei wõi

füna sõita. (Kõik see aeg tormiline naer.) Sõjaseadust on neile selleks tarwis, et kedagi ülespuua, et õhjel tulla töölist kinnipüüdma ja wangihoonesse panema, siis ei jõua ju talle enam sõjaseadust wäljakuulutada, waid see peab olema ennem wäljakuulutatud. Wangikambrites on palju inimesi, kes wotawad igatfusega lahistaamist. Teie peate neid sõjaseadusega trellide taga. (Ml. Päts: Muutke oma taktitat!) (Ml. Soots: Tunnistage Eesti iseseiswust.) Kes on olnud Eesti iseseiswuse wastu? (Ml. Soots: Kommunistid!) Teie oma lehed tunnistasid, et Kommunistid iseseiswuse poolt olid. (Ml. Soots: Need olid Wene kommunistid, aga mitte Eesti.) Eesti kommunistid on juba enne Eesti iseseiswust tunnistanud, kui teie seda tunnistanud olete. Ja 1917. a., kui oli enamiline walitus siis seen, siis ei jätnud nemad iseseiswust mitte tunnistanuta. (Ml. Päts! Ei tunnistanud!) Teie ei tunnista mitte Eesti iseseiswust, waid ainult sõjaseadust. Sellega olen ma lõpetanud. (Ülleüldine naer.) (Käteplagin pahemal pool.)

J. Wanja kõne.

Juht sellest kirjast tahtsin ma siin mõne sõna rääkida. Siin naerdakse selle üle, et kommunistiline rühm oma kõnega kirjaltult efines. Teie peaksite punastama ja häbenema, aga mitte naerma. (Kõneleja ütleb Ml. liitmetele hulga haarawaid sõnu.)

Juhataja: Ma palun mitte Riigikogu liigetele haarawaid ütelsi ütelda, sest mitte teie ei ole siin juhataja, waid mina ja kui teie minu sõrda ei pea, siis wõtan ma teilt sõnadiguse ära.

(Kõneleja jatkab edasi.) Kõiges selles on sõjaseadus süüdi, et meil enam mehi ei ole olemas, kes isiklikult kõneleba õskatsid. Müüd tulakse ja naerdakse selle üle. Teie toonitate, et sõjaseadus järk-järgult saab ära kaotatud. On see ka järk-järgult kaotamine, kui teie wõtate inimeste käest maja ära ja wiskate nad uulitajale. See on sõjaseaduse kaotamine ainult kodanlike klassi kasuks ja ma ei näe selles niingisugust tööliste hurmi. Kui toodi siin näituseks ette Wenemaa, et seal ei ole waewaks wõetudki sõjaseadust wälja kuulutada, siis peate seda teadmu, et seal on kaks kord aastas amnestia kuulutatud ja peale Poolamaaga rahutegemiist lõpetati lohe wäejuoskistute tagasiwastamine, kuna see aga siin praegu edasi kestab.

Otsusetegemine.

37 häälega 27 wõstu tunnistas riigikogu walitjuse seletused r a h u l o l d a w a t e l s.

Kommunistide ettepaneku poolt, et sõjaseadus 25. jaanuaril kell 12 õhjel lõpetaks ja — iseseiswate ettepaneku poolt, et sõjaseadus kolme päewa pärast lõpetaks, hääletawad ainult kommunistid ja iseseiswad. Kodanlikes rühmad hääletawad wastu, sõtsid

jääwad erapooletuks, awaldawad aga see juures kohmetuse tundemärke.

Kommunistid ja iseseiswad hääletasid hra Palmadre poolt ette pandud sõtside wormeli wastu, kuna see wormel sõnateisti ei rääkinud sõjaseaduse lõpetamist. Sest sõtside poolt ette pandud usaldamatuse awaldus walitjusele oli tühi filmamoonutus, kuna sama walitjuse lahtumine ja uue kinnitamine juba päewakorda oli wõetud.

Amnestiat ei anta!

Iseseiswate sõtsialistide poolt ette pandud amnestia-seaduse eelnõu asjas saab sõna isef. sõtsialist Gustawson. Kuusutatades, et siin tege mist on wärste riigikoguliikmaga, kes wististi harjunud ei ole nii „kõrge kogu“ ees kõnelema, teeb „korrapidaja“ Strandmann lohe katse kõnelejat segamini ajada.

Gustawsoni kõne.

Pärast Tartu rahu ratifitseerimist . . . (Juhataja: Kas soowite amnestia küsimust siiski- feli harutada ehk soowitate jeda komisjoni anda?) . . . amnestia küsimus ei ole mitte läinud wäitsemaks, waid on läinud terawamaks ja tarwidus amnestia järele suureneb iga päewaga. On palju inimesi wäljakohtute ja administratiiv kohtuorras kergel käel trahwitud. See ei kolba mitte praegusel rahuajal ja selle- pärast tuleb nõnda, et tuleks jätule seada nende inimeste õigused, kes on waewlemas kas wangitodades ehk üle piiri wälja on saadetud ja seda jälgitakse salapolitsei suure karja poolt. Oma rühma nimel panen mina ette jeda seaduseelnõu päewakorda wõtta, jeda rutuliseks tunnistada ja ajuda otsekohe tema siikulisele arutusele.

Tõberakondlane Anderkopp paneb ette amnestia-seadust üleüldisesse komisjoni anda. (See on kõitide pahemalt poolt tehtud ettepanekute ühishaud, nii ütelda — politsei surmuad).

Iseseisem Piiskar kõneleb komisjoni andmise wastu, sest et see ainult matuseid tähendaks amnestia-eelnõule. Tuletab meelde, kuidas jeda afutawa kogu komisjoni maeti.

Riigikogu o t s u s t a b 48 häälega 30 wastu, et eelnõu rutuline ei ole. Sellega on eelnõu saatus otustatud.

Sõts. S. Martna paneb ette erikomisjoni walida amnestia-eelnõu läbiwaatamiseks.

J. Allikso kõne.

Kommunistiline tööliste rühm näeb amnestia-seaduse igasugustesse komisjonidesse andmise- selle täielikku mahamatmisi. Amnestia küsimuse on arutusel olnud, see on juba mitmes kord, ja iltla liikitakse tagasi. Kindel on, et kodanline enamus liitab selle seaduse eelnõu tagasi — matab tema komisjoni maha, et kaitsema enmast jellega, et amnestiat mitte anda. Ja sellepärast

tuleb paljudel türmis ja traataedades istuda ja muudes kohtades, kus veel töblisi waawatasse. Nad teavad, et see töbline, kes praegu türmis istub, et see mõiks oma suuga nii mõndagi ütelda. Professor Uluots näeb praegu seda, et töbline loeb paberi pealt maha, aga kui sealt türmist tulewad töblised välja, kes mitte paberilt ei loe, siis, usun, et professor Uluots ei naera enam, vaid võib olla hakkab professor Uluots uluma!

Juhataja: Ma peatan teid kõneleja, pean ütleva, et palun teid hääletamise motiivide juure jääda, ja mitte isiklikuks minna).

Nii näeme juba siin, et töbliste esitajatel ei ole mitte võimalust rääkida, mida tema rääkida tahab. Seda ei luba see pagana kodukord, ja nii edasi. See on kindel, et meie läheme siit väljapoole, kutsume töblisi ülesse... (Juhataja: Peotan teid kõneleja, ja hoiatan kui teie siin kriminaal kuriteole üleskutsute, siis saavad teie vastu abinõud tarvitusele võetud) Kommunistiline töblisterühm hääletab igasuguste komisjonide andmise vastu, ja saab kõik tegema, et amnestia saab töblistele läbiviidud.

Kaagikohtu otsus.

A. Anderkopp'i ettepanekul otjustasse 50 häälega amnestia eelndu ühishauda matta. Sotsiaalse ettepanek erihaua asjus saab 25 häält poolt.

Kommunistid hääletasid erihaua vastu, sellega allakriiputatute ja kodanlike depoodaaside erikomisjonis niisama osavad hauataevajad on, kui üleüldisest komisjonis.

Piiskari ettepanek, et komisjonile 7-me päevane tähtaeg anda amnestia seaduse läbiwaatamiseks — lükkutati 43 häälega 31 vastu läbi. Selle ettepaneku poolt hääletasid ka kommunistid, et matuse tähtaega ära määrata.

Uus akt ja Strandmanni rehkenduse kunst.

Komisjonide täiendamaks valimiseks saab sõna A. Piiberg, kes J. J. Sotsialistide rühma nimel teatas, et nende rühm ei näe põhjust endiste kandidaatide muutmiseks, ja saab ülesse riigikaitsekomisjoni Freiberg'i ja välisasjade komisjoni H. Kruse.

S. Allikso paneb ette majanduse nõukoguse juurevaliivana liikme kandidaadiks ülesse J. Wanja; ühtlasi motiivides, et kommunistiline töblisterühm sellepärast komisjonidest osa võttab, et andmeid saada komisjoni tödest, mis muudu rahva filmadesse ei ulata.

Sellepeale teatas juhataja et valijaks 14 on võetud ja et sellepärast kommunistiline töblisterühm komisjonidest mitte osavõtta ei saa: Sjand D. Strandmann unustas ära et majanduse nõukogu valimiseks eelmisel 18. jaan. koosolekul jagajaks mitte 14 ei olund, vaid 10.

Ühtlasi ei osanud Strandmann mitte näpude pealt kiles lugeda kui eelmisel 18 jaan. koosolekul majanduse nõukogu valiti, et kolm parunit ja üks wene walge weel mitte wiis ei ole, ja sellepärast valimisest osavõtta ei saa kus jagajaks 10 on; kuid see läks läbi, aga Soans (wie kandidaat) lükkati tagasi. $3+1 \times 2=10$ ja $5 \times 2=0$. Eks ole hea kui rehkendus „selge“ on, herra Strandmann?

Ühtlasi walides lükkatakse Freiberg 43 häälega 27 vastu, riigikaitse komisjonist tagasi, niisama lükkatakse ka H. Kruse kandidaat välisasjade komisjonist tagasi.

Sõna saab J. Piiskari erakorraliseks teadaandeks.

J. Piiskari kõne.

Magu juba kandidaatide ülesseadmise puhul meie rühma poolt toonitati, waatab meie rühm komisjonide peale, kui ettevalmistajate ajutuste peale, kuhu iga rühm saadab oma liikmed ja nimelt need, keda ta siina otstarbekohaselt peab saata. Müüd on aga meie erakonna kandidaadid juba teist korda tagasi lükkatud, öigem, läbikutsutatud ja meie ei saa teist, kui peame sellest järelduse tegema, et meil selge on, et siin sulguda tahetasse opositsiooni suud. Kui meie esitajaid tahetasse eemale hoida teatawast ettevalmistuse tööst ja seda tehtasse isegi ilma põhjendamata, ainult maha hääletamisega siis on loot, et sellele aktile leiased samasugused järgnewad. Ja seda tehtasse ilma motiveerimata enamus-erakondade poolt, algades tõderakonnaga ja lõpetades äärmise parempoollega. (Maer paremalt poolt: Kas teie Sotsialised ka hulka arwate?) Sellepärast järeldan, et meil ei ole tegemist mitte üksikute nähtustega, vaid terve süsteemiga, sellega püütasse warjata opositsiooni eest just neid alas, mille üle kõige rohkem on tarwis filmad lahti hoida. Meed on meie välisasjad, mille üle küll kõige rohkem on kõnelud, pruugib meelde tul. ainult „Revalise“ asja, ühe sõnaga, kõik need alad, millede kohta kõige rohkem walguis kardetasse. Edasi näitab see akt, töötawa rahwale, igatahes sellele osale, mis meie seljataga seisab, mis meil oieti oodata on kodanlikelt parlamendilt. Kuid tema näitab weel rohkem. Ta näitab kuidas kodanline enamus ise hindab oma demokraatiat ja oma hääleõiguse ja üleüldise seaduse põhjal walitud Riigikogu ja tema esitajaid, tarwilik ja wastuõdetawad on. On see aga teist, siis unustasse ära igasugused demokraatid. algõndub ja võetasse arwesse ainult niipalju, kui see nende klassihuvidele wastab. Siis unustatakse ära, et igakõrs Riigikogu liige sama wiisi rahwaesitaja on, kui teine ja tehtasse sellest demokraatiast mida muudu ilka kiidetasse, hoopis teistisugused järeldused, et wahemuse jaoks ei ole demokraatiat, ega midagi muud kui pidage oma suu. See on järeldus,

mis meie jellest hääletamisest oleme sunnitud tegema. Tänaise surweakti abil tabetakse oppositsioonis olevate erakondadelt võimaluse võtta omi ülesandeid Riigikogu liikmetena täita. Meie protesteerime Järnase enamuserakondade tegevuse vastu, naelutame kinni selle fakti, ja selle surweabinõu vastu tahame kõige käsitavate abinõudega võidelda. Reid motiivisi ettekandes peame oma offetsiohesets ülesandeks rühma nimel ettekandma järgmise erakondalise teadaande: E. S. Sots. T. P. Riigikogu erakondaline teadaanne. Et Eesti Sots. T. P. Riik rühma poolt välisajade ja riigikaitse komisjonidesse ülesseatud kandidaatide reisirakordne läbitulutamise näidanud, et enamuserakondad on asunud järjelindlalt lükkendama pahempoolistesse oppositsiooni erakonda kuuluvate Riigikogu liikmete õigusi, seda konstateerides, teatab rühm, et ta loeb oma kohuseks energiliselt võidelda kõige järnaste kodanluse vägivalla ja surwe aktide vastu kõige abinõudega. (Kätteplagin pahemal pool.)

Juhataja: Sõna on veel palunud rahvas. Alliksoo. Minul on päris selge, mis jaoks sõna palus rj. Piiskar. Rahvas. Alliksoo'le kes sõna soovis, vähemate rühmade vägistamise asjus, mina sõna anda ei saa, sellepärast, et siin kodukorra nõuete kohaselt mina selgusele ei saa mille üle lõnelda soovitakse ja mina niisuguse seisukoha selgusele ei saa.

Kuna slms. J. Alliksoo'le sõna ei antud, protestiks riigikaitse- ja välis- komisjoni walmistatel ilmniks tulnud kodanluse enamuse jõhkruse vastu, siis mõtab slms. J. Alliksoo sõna „hääletamise motiivide“ kohta, ei kõnele aga Eesti-Wene raudtee komentsionist maid tarwitab oma sõnadigust et protesteerida riigikogu enamuse vastu.

Slms. J. Alliksoo kõne.

Riik. Alliksoo: Kõigist neist vägistamistest, niisama jellest et mulle sõna ei antud, paistab wälja, et härradel on juba libe kuulda, — nendel herradel kes igasugust vägistamist järjelindlalt korraldavad jelleks, et töörahvast veel rohkem mäsvida selle wõrgu sisse, kuhu ta juba sügawalt on mäsitud. Nagu näha, ei saa Riigikogu liikmedki siin sõna. On kindel, et seaduste eelnõud ja §§ ei saa mitte omale muid eesmärkisi kätte, kui et tööliste rohkem ja rohkem kinni mäsvida ja siis paremini prashida nende turjal. Terpe see akt mida kodanline enamus siin wälja töötab nõretab täiesti tööliste werest.

(Juhataja: Kõneleja kutsun teid korra juurde.) Korra walmistakse ja tarwitakse selleks, et töölist wäljajurnata ja arusaadaw, et see praegu nii peab edasi minema just selles mõttes, ma ei saa siin teist. (Juhataja: palun teid selle juurde jääda, milleks sõna palusite.) Tööliste seisukoht on niisugune, ma räägin seda wälja ja

siis on selge, et kui tööliste esitajad peaksidwad wõima osa seadusandlisesse tegevusesse. (Juhataja: ma palun selle aine kohta rääkida, milleks sõna mõtite.) (Kõne pahemal pool.) Töölistel on kindlas teadmises, mis teie teete ja ei laske kinni siduda, maid hoopis selle vastu saavad kõige wäljemad protesti igasuguste wägistamiste vastu awaldama. . . . (Wilistamine pahemal pool, jalgade trampimine, kõne.) Juhataja kutsub korra pidama, kuid kõne kestab edasi. Juhataja lõpetab koosoleku.

Waheaja algus kell 7, 50 min.

Obstruktsioon.

Peate Alliksoo kõnet oli Sseiseimate sotsialistide rühm otustanud kodanluse enamuse vastu protestiks obstruktsiooni teha ja sellepärast algas pahemal pool wilistamine ja wahi jalgade trampimine, mille peale koosoleku juhataja poolt wahaeag tehti. Petti wahaeag, teine ja kolmas, kuid obstruktsioon kestis edasi.

Et Strandmann enam oma jõuga koosolekut korra juure ei suutnud kutsuda, siis kutsus ta wanemate-kogu koosoleku kofki, kus siis otjus tehti kõige larmimat abinõud — püssitõud, tarwitusele võtta. Sa nõnda algas see kuulus wäljatasimine.

Strandmann'i näpunäite peale tasfivad mundris mehed riigikogu liikmed walgest saalist wälja, jellega terve ilmate Eesti Demokraatiat kuulutates.

Wälja wiimine sündis kolmel korral, ja iga oli Strandmann sunnitud koosoleku wahaeagasi kuulutama, (Wahaeagasi oli sel koosolekul niis palju, et stenogram (stirkiri) ei jõudnud seda üles lugeda, ja sellepärast jätab stenogram nimetamata, kui mittu wahaeaga oli, niisama jätab ka nimetamata: kui mittu püssi tuli tarwitusele võtta et ühe rühma liikmeid jaalist wälja jaada.)

Terpest jellest jandist oleks esimene Eesti walmistatud kino- tõmbepilt jaanud, kui wanematekogu ühes püssimeestega ka pildi aparaadid üles oleks fättinud.

Kommunistilise tööliste rühma demonstratsioon.

Kommunistiline töölisterrühm oli solidaarne. Sseiseimate sotsialistid rühmaga, kuid ära nähes et täesolewal koosolekul veel uue walitusse kinnitamine saab olema, mis poliitiliselt palju tähtsam küsimus, kui riigikaitse komisjoni osa wõtmine on, siis ei wõidud R. T. rühm Päti walitussele mitte lubada hauawalitusse oma tegevusesse astuda, ja endid wälja minna lasta, sellepärast otustas R. T. rühm wäljaheidetute tööliste esitajate mooralisels toetusels demonstratiwsele koosolekust lohkuda.

Riik. Alliksoo: Kommunistilise tööliste rühma nimel teatan, et meie siin ettewõetud wahajuh-

tumiseega täiesti solidaarsed oleme. See, mis siin praegu tõrjub selle paljastamisest ametlikult ei ole rühm otjustanud mitte osa võtta; siis tunneme ainult kaasa ja anneme teada, et kommunistiline töölise rühm selle vägivalla paljastamiseks ja protestiks selle vastu lahhtub senikauaks koosolekult kuni päevakorra punktid, millest töölise kommunist rühm hääletamisega mitte osa ei võta, see on kuni 12. päevakorra punktiini, läbi on.

Selle peale maršivad töölised jaadidub koosoleku juhataja eest läbi, ja lahkuvad saalist.

Raud rusikas.

Koosolekut jätkatakse masinlikult. Aft (sots) leiab et obstruktsion küll üleannetu tegu on, kuid teades et nende obstruktsionistidega veel paljud ühes arvamisel on, siis teeb ettepaneku välja viidud ainult üheks koosolekuks välja heita.

Ostra (tah sots) läks isegi niitaugele et koha pealt väljajheidetutele enesekaitseks sõna soovitas anda; kuid äranähes et ülemus Strandmann'iga eesotjas püha viha täis oli, loobusid ka sotsid oma ettepanekuteist ja Aft ei nõudnud oma ettepanekut hääletamisele, mida ka Strandmann juba ette teadis.

Väljajheidmine sünnib ütshaamal, ja kui see profiess juba mõned ajad kestnud, küsib sõna Birma (tõhufas sots) ja tahab teada kui palju neid veel on, ja kas ei võiks neid korraga välja heita? kuid juhataja võttis tal peagi apetiidi, seletates et temal kahju on et niisugust ettepanekut hääletusele võtta ei saa.

Välja heidetakse: Joonas, Freiberg, Piistar, Hansen ja Keerdo, kõik kolmeks koosolekuks.

Sellega oli kodanlus oma raudrusika abil nii mõnegi julgeolekut puudutanud ja oma tugevad vormed esimeheks rahva esitajade kirisel surunud.

Uue walitsuse kinnitamine.

Peale 15 minutilist mahcaega, algab teine koosolek peale, ja juhataja teatab et tema R. Pätsile on wõlutused andnud uut walitsust kolu seada, mida ka wiimane teinud, ja loeb siis ministrite nimekirja ette.

Sõna saab Aft (sots) kes wõsiselt ja rebase kombel keelt kimpates teatas et nende rühm mitte walitsuse moodustamise kombinatsioonidest osa ei wõtnud, ja et nemad isegi oma seisukoha välja mitte ei ütlenud kuni walitsus oma seisukoha deklaratsiooniga ütelnud ei ole. (Kas Aftil teadmata oli keda see walitsus esitab? R. S. t.) Et seal veel mõned liikmed olla, keda tagurlastena tuntud ja sel le pä r ast hääletab Sots. Dem. Raetei rühm walitsuse kinnitamise vastu.

Sms. Allikso kõne.

Kommunistiline Töölise rühm kawatseb laiade töölise hulludele seisukoha awaldada, et praegune walitsus, mis on moodustatud sellejama Konstantin Pätsi algatusel, kes töölise kõige suurem aadrilastja on (Juhataja: palun ütliku Riigikogu liikme kohta mitte haawawaid sõnu tarwitada) kes Soomest tõi töölisele.... (Päts: rääkige aga edasi küll ma räägin pärast.) (Juhataja: palun mitte mingisuguseid sõnu tarwitada.) See on kindel, et meid ei lasta mitte põhjalikult wäljaraakida. Meile näib, et see on juba kindel seisukord, mis juba täna siin on saadunud, et rahwajaadidub, kelle selja taga on rahwas on püsifitidega välja wiidud. Tööliseid, kes ikka meie seljataga, need on juba seda näinud ja teadwad ka seda, et nende esitajad mitte kindustatud ei ole ja kodanline wõim ikka teatud suurel määral maksmas on. Koodsamad on töölise esitajad ja kõik töölise, kes selle vastu midagi ei ole suutnud teha, weristanud ja mätasse saatnud, tirmidesse, maa-alustesse paikadesse, Rahumäele. Kõik on täis. Siis on kommunistiline T. rühmal see selge et tema niisuguse moodustatud walitsusega päri ei saa olla, waid laialised töölise hulgad saawad igasuguse kodanlise wägivalla vastu wõitlema. Selle Päts'iga selle töölise werekoeraga.... (Juhataja: palun, ma wõtan teilt sõna ära, ma teen praegu ettepaneku härra Allikso üheks koosolekuks wäljajheita. Teil on sõna enesekaitseks.)

Allikso: Jah, nüüd pean ma enuast kaitsem^a hakkama, seni kaitsefin töölise kes minu seljataga on... nemad saatsid mind siia.... kuid nad peawad teadma nüüd ka seda, et kui ma siin enese seisukoha awaldan, siis tuuaks püsimehed siisse, wõetaks sõna ära, jaadetakse koosolekult välja. See on juba päenaselge. Nüüd igatahes nende kodanliste kindralitele ja werekoertele.....

Juhataja: Palun. Ma teen ettepaneku, et Teid kolmest koosolekust wäljajheita.

All. Allikso: Need kes seniajani töölise weristasid ja wägistasid, nii nagu seda juba kaks koosolekut kinnitawad, wõtawad seda töölise mad abindusid tarwitusele, mida töölisemalt töölise esitaja kõneleb, sellepärast, et see, mis töölise esitaja räägib, tõde on. Kui wiist ei taheta mind uskuda, wõtte lahti need liinad ja mätad. kuhu töölised on topitud sellepärast, et nad aga olemas olid. Ja nüüd seejama ajajärk on käes. Jälle on seejama Päts, kes sel korral.....

Jälle raudrusikas.

Juhataja: Ma ei saa kahjuks enam edasi kõneleda lasta. Palun Teid kõnetoolilt lahtuda. (Allikso püüab edasi kõneleda: seda igatahes töölised teawad juba.....) Juhataja: Mitte edasi kõneleda, kui ma sõna olen ärawõtnud. Kas soovib keegi selle ettepaneku kohta sõna võtta?

Edna soovijaid ei ole. Ma panen hääletusele et Riigikogu liiget Alliksoo kolmeks koosolekuts väljajaidetajse.

Juhataja: Palun läed üles tõsta. Palun sekretääri hääled ära lugeda. Palun neid kes selle vastu on, läed üles tõsta. See ettepanek on vastuvõetud 52 häälega 5 vastu. Palun r. f. Alliksoo'd koosolekult lahkuda. (Alliksoo: Mina olen kui töölise esitaja siia saadetud ja ei lähe.) Et oma korraldust täide viia, kuulustan 5 minutiks vaheaja. (Alliksoo lahkus politseiniku saarel.) Alliksoo protesteerides: Et ma oma seisukohta enam kaitseda ei saa, siis lahkun tööre vägiwastlale.

Mii lõppes see hale protsenbuur ja nii surus kodanlus püsitiikude abil töölise esitaja suu kinni ja heitis teda välja sellest kodanlikest Eedenist ühes sellega kolmeks koosolekuts digused ära võttes.

Sellega naelutasid kommunistid kinni selle fakti, et Pätsi valitsus juba siis oma klassiseisukohale peab ajuma, ja kaulameeste huvisid kaitsema, kui ta alles änumaemanda kättel on ja filmi lahti katseb ajada.

Ja selle „pattu-lapse“ ilmale sündimise ajal trampiti pahemal pool — töölise saadikute hulgas, jalgu ja protesteeriti vägiwastlale vastu.

Ku olgu Strandmann'ile juhatusel toolil tõrgel, ja rahu saadikute hulgas pörandal, sest ilma sinu püsitiikudeta oleks sündimine võimata olnud.

Töölised ei lähe uulitsale!!

Tallinna ametiühisuste kesknõukogu, Tall. ametiühisuste juhatusete ja wabrikute ning töökodade töölise wanemate esitajade koosolek 27. jaan. s. a. töölistemajas S. Karja tän. 18. *) Töö- ja Hoolekande ministri E. Dieck'i otsust, töölistemaja pealt rekwiisitsiooni ära wõtmise asjus, läbi harutades wõttis järgmised resolutsioonid ja üleskutse vastu:

Protesteerida Wabariigi walitsuse ees.

Tall. Töölistemajas (S. Karja tän. 18.) asuwate töölise organisatsioonide esitajade üleüldine koosolek 27. jaan. 1921. kohustab Tall. Ametiühisuste Kesknõukogu juhatusi:

1) Protesti esaldada Töö- ja Hoolekande ministereiumi nainitud otsuse

*) Selle koosoleku protokoll jääb ruumi puudusel ilmunata, ja saab järgmises „R. S.“ uis. ilmuma R. S. Toim.

masin, kuna see otsus eelpool nimetatud töölise organisatsioonid asukohast ilma jättab, ja niiviisi töölise ühinemise wabaduse naeruks teeb.

2) Wabariigi walitsuselt nõuda korraldusi, et Töölistemaja — töölistemajaks s. o. tema? asuwate organisatsioonide tarwitada jääks.

3) Koosolek wõltab ja kohustab Tallinna ametiühisuste kesknõukogu juhatusi kes sühtes walitsuse ees kõiki tarwitlikke samme astuma.

Kohustus töölisterühmadele.

Tall. Ametiühisuste kesknõukogu, Tall. Ametiühisuste juhatusete ja wabrikute ning töökodade töölise wanemate esitajade üleüldine koosolek 27. jaan. 1921 otsustab:

1. kohustada Riigikogu kommunistlike Töölisterühma, ja iseseiswate sotsialistlike Partei Riigikogu rühma, riigikogule riiklikult seaduse-eelndu ette panema, et Töölistemaja Laenupankalt rekwiisereitaks.

Eesti töölisele, kõigile tööliseühisustele.

Klassi wennad!

Tööliseühisusi ähwardab raske hoop. Endise tööministri otsusel on Tallinna töölistemaja rekwiisitsiooni alt wabastatud ja Laenupanka meelewilla alla antud Tallinna tööliseühisusi ähwardab uulitsale heitmine.

Töölise ühinemise wabadus

on sellega rängasti hädaohtu wiidud. Mitte ainult selles mõttes, et Tallinna tööliseühisused wabas looduses ajuda ei wõi ja nende tegewus joiku jääb, kui neil enam asukohta ei ole, waid see hoop on

signaaliks sõjakäigule tööliseühisuste wastu.

Kui kurnajateklassil korda läheb sel wiisil Tallinna tööliseühisuste tegewust halvata, siis annab see hoogu kapitalistide, mõisnikkude ja hallparunite albuksle ning kõigi tööliseühisuste olemasolu

oleks kaalu peale pantud nii linnas kui maal.

Tallinna töölisterühmused on alati võidelnud kogu Eesti töörahva eelväena. Kõige metsikum ja kõige verisem surme ei ole murda jaksanud Tallinna töölisterühmaste meelekindlust. Kui kurnajateklassile korda läheks seda tammi murda, siis ei oleks enam tõket tagurkuse murdlainetel.

Maatöölisterühmastele ei anta siis enam koosolekuteks ruumisid ei kooli ega wallamajas Linnatöölisterühmusest võetaks siis nende viimased viletsad asupaigad Ristijõtta töölisterühmaste viimaste jäänuste vastu lähed siis iga ristitud wabaduserüütel.

Meie ei müü oma ühisusi kodanlusele.

Sellepärast võetakse meilt töölisterühma ära.

Sellepärast tahetakse meie ühisusi surmale suigutada.

Töölisterühme ükemeel ja võitluse valmistus

tuleb selle vastu seada! Nagu meie alati kõigi eest — terve töölisterühma eest oleme seisnud, nii seisaks teie nüüd meie eest.

Igal ühisuse koosolekul, igas paigas, kus kolm töölisterühma koos on

protesteerige proletaarlased,

selle vastu, et Tallinna töölisterühmused Töölisterühmusest tahetakse välja visata, nagu wabaherra von Seckendorff nad uulitsale mis kas. Ja läkitage oma protestid kirjalikult Tallinna ametiühmuse Reskndukogu kätte.

Kuid iga protest on seda mõjumam, mida suurem see töölisterühmus, kelle poolt ta tuleb. Töölisterühma wabastamise filmipilk ja kurnajateklassi üle kohtumõistmise päew on seda ligem, mida kiirem ei figinewad ja kasvawad töölisterühmused. Sellepärast tehkem, et kasvaksid

töölisterühmused linnas ja maal sajakordseks!

See on kõige parem vastus jöhrkale töölisterühma kodanlusele, kes töölisterühmuse maharatsutada tahab.

Meie kokkutulnud Ametiühmused, wabrikute wanemate ja teiste töölisterühmaste organisatsioonide esitajad kutsume teid kõiki oma ühisusi kaitsma. Võitlusele palgatöörjad!

Tall. Metallitöölisterühmuse Ametiühmuse nimel: G. Sandström, Konkar.

Tall. Trükitöölisterühmuse Ametiühmuse nimel: A. Malberg, A. Siig, Linzman.

Tall. Keemia paberitöölisterühmuse Ametiühmuse nimel: Palberg, Kroonsep.

Tall. Puutöölisterühmuse Ametiühmuse nimel: Schleg, Lauristein.

Tall. Ehitustöölisterühmuse Ametiühmuse nimel: A. Tannebaum, P. Luiska.

Tall. Elektri montööride Ametiühmuse nimel: J. Org, S. Tranberg.

Tall. Kimitöölisterühmuse Ametiühmuse nimel: K. Masikas, M. Hendrikson.

Tall. Mõelätöölisterühmuse Ametiühmuse nimel: Kõrgemaa, A. Keem.

Tall. Toiduainete valmistajate Ametiühmuse nimel: G. Jääger.

Tall. Maalritöölisterühmuse Ametiühmuse nimel: Reisberg, Reinfeld.

Tall. Wajateenijate Ametiühmuse nimel: A. Gutman, Aman.

Tall. Masinistide ja kütjate Ametiühmuse nimel: Tüürmann, Proobel.

Tall. Mjalehtede müüjate Ametiühmuse nimel: Jürgenson, Raudhäding.

Tall. Suukelkide Ametiühmuse nimel: K. Ruusk.

Tall. Sadamatöölisterühmuse Ametiühmuse nimel: Joh. Meltzas, S. Koplex.

Tall. Riutöölisterühmuse Ametiühmuse nimel: M. Weltz, P. Järm.

Tall. Aritreenijate Ametiühmuse nimel: Kalda.

Tall. Rahatöölisterühmuse Ametiühmuse nimel: M. Wäram, Heinamägi.

Tall. A. G. Noorproletaarlaste ühingu nimel: Meering, Mii.

- Tall. Tarvitajadeühisuse Koperatiivi
nimel: Kau. Puusaag.
- Tall. Maatöölise Liidu nimel:
A. Hansen. S. Janson.
- Tall. Harjumaa maatöölise Liidu nimel:
M. Bleiman.
- Pectri tehase wanemate nimel: L. Ritim.
- Tsellolofo wabriku wanemate nimel:
Tiimann.
- Johanson'i paberi wabriku wanemate nimel:
E. Lawits.
- Linna Leiva wabriku wanemate nimel:
Hein. Waldman.
- Mööri wabriku wanemate nimel:
A. Gutmann.
- Jmarine wanemate nimel: A. Rennebaum.
- Lutheri wabriku wanemate nimel:
J. Herma. Liht.
- Balti puuwilla wabriku wanemaste nimel:
A. Kofla. A. Selberg.
- Sadamatehaste wanemate nimel:
K. Pillau. M. Paltis. A. Hein.
- Sõjawäe warustuse Autogarage tööliste
wanemate nimel: Epner.
- Tallinnas, 27. jaanuaril 1921. a.

Lahtine kiri töölistele.

Wennad ja seltsimehed! Ma tahan teile seletada, miks riigikogus kõik kodanlased naersid, kui mina 27. jaan. kõnelesin.

Ma annan teile ennem ühe pildi näha. Mulle kirjutati, kuidas ohwitserid mõne hea kuu eest wangisi piinasid ühes väga kõrges sõjawäelises asutuses. Ma selle nime praegu ei nimeta, sest me teeme selle kohta veel arupärimise riigikogus. Wangis naistehawastel seotud käed selja taha ja nõripidi winnatud nad warna. Mitu tükki ritta. Nii kui inkwisiitsiooni ajal. Wõi nii kui keiser Neero tegi kristlastega. Ja siis, kui nende warbad enam põrandani ei ulatanud, kisti nende bluused lõhki. Hakati rinna päid nõeltega läbi torkima. Ja kui siis keegi karjatas, siis plahwatas terwe toa täis joobnud ohwitserisid naerma.

Ma arwan, et oleks seal riigikogu preilidkiirkirjutajad istunud, siis nad oleksid paberile märkinud — „kõik see aeg tormiline naer“. Just nii nagu nad läinud riigikogu koosolekul paberile panid. Ja see on hea, et nad seda tegid.

Te hakate nüüd mõistma, miks herrad riigisaadikud naersid. Veel teise pildi toon.

18. jaan. kukutasid kodanlased mind majandus-nõukogu walimistel läbi ja walisid paruni. Siis hüüdis sm. Allikso, et Soans asi wähe hääli, aga selle eest on tal rohkesti luid murtud. Siis plahwatas kogu see kõrge kogu naerma, Sellest te näete, et nad minu üle ka siis naerawad, kui ma ei kõnele. Minu isik kõdistab nende närwisi. Sest ka kõige hullemal werekoeral on üks niisugune närw, mis ta urisema paneb, kui ta oma käest läinud saaki näeb.

Ma olen alles wilumata. Aga küll ma wilun. 18. jaan. sain ma waewalt 10 rida ütelda, ja siis oli mu kõne otsas. Päts küsis, kas nii wähe oligi! Järgmisel koosolekul sain ma juba kuus korda rohkem kõneleeda. Ja Pätski ei nõudnud minult enam pikemat kõnet. Kui te minu kõnet tänasest „Rõhutute Häällest“ loete, siis te näete, et Päts ja Soots mulle wähele hüüdisid. Nad hüüdsid ennast sel koosolekul ministriks ja edaspidi jääb ainult Uluots mulle wähele hüüdma. Siis saab kergem olema herradele ütelda, mis mul ütelda on.

Seltsimehed, tulge riigikogusse kuulama, kuidas see ussipesa kohe sisisema hakab, kui kommunist kõnetoolile istub. Üks itsitab. Teine mõnitab. Komas hüütab wähele. Neljas tõgab. Ja herra Strandmann ei näe ega kuule mitte midagi. Aga kui meie sm. Wanja kõnetoolile tuleb ja neile ütleb, et nad punastama peaksid aga mitte hirwitama, sest nad on meie paremad seltsimehed mättasse lõõnud, siis on hra Strandmann kohe platsis ja kargatab: mina olen siin juhataja, kui Teie minu korda ei tea, siis wõtan Teilt sõnaõiguse ära. Tuleb niimoodi ilmsiks, et herra Strandmann juhatarki kõike seda mõkitamist. Ja muud korda ta ei tunnista.

Iga tööline on kodanluse piitsa all kõikidest wasktorudest läbi käinud. Aga meil — wiiel töölisel tuleb riigikogus veel parlamendi wasktorudes natuke küpseda. Siis ajame herradel mõkitamise tuju ära ja kõneleme niisama ladusalt kui herra Ast ehk Palwadre, aga — herra Asti ja Palwadre wastu.

J u h a n S o a n s .

Kui palju peab tööline palka saama?

Kodanlased ja tema sabarakud arwawad, et tööline võib ta pistuga elada, na' 70 margaga päewas. Kui Tallinna wabrikute tööliised läinud aastal 396 margalist päewapalga nõudsid, siis kirjendati kurnajad looris, see olla poliitiline nõudmine, „maksma korra“ kikutamise katse. Kui maatöölised tänavustel segatomisjoniide

koosolekul palganõudmise üles seadivad, mis meie kuulsa „inimeseväärilisele ülespidamisele“ vastab, siis hõitavad hallparun ja jots ühest suust: põllutöölised nõuavad palka, mida praegu ükski tööline ei saa ja mida maksta võimalik ei ole. Pidage meeles: nõuavad palka, mida praegu ükski tööline ei saa. Tööline saab sandid kopitaid, kas peab siis ka teine tööline sellepärast oma mõitluse eesmärgiks seadma terjatanu! Kas Cestis jääbki ja peabki jääma siis nälgjapala töölistele? Kas ainult see võib süüa ja praaksida, kes miljonid toffu paneb?

Kuidas kurnajad ka vastu ei paneks, ometi läheb see demokraatiline seebimüü, ühes oma „inimeseväärilise ülespidamisega“ just tööliste palganõutluse kalju otja.

Meie toome allpool mõrdlewad arvud ette kallidusest Sakjamaal ja meil. Sellest teeme järeldused, kas põllutööline nõuab palka, mida „ükski“ tööline ei saa, või nõuab ta nõnda palju kui ülespidamiseks tarvis läheb.

Berliinis maksis oktoobri ja novembri kuudel piim ja gaas 9 korda rohkem, kui need ained jeitsme aasta eest maksid. Leib maksis 10 korda, suhkur 16 korda, margariin 18 korda ja rasv 31. korda rohkem.

Cestis maksis oktoobri-deitsembri kuudel piim 55 korda rohkem, kui jeitsme aasta eest, leib 118 korda, suhkur 148 korda, või 53 korda, rasv 55 korda ja looma liha 66 korda rohkem.

Kui Berliinis ülemalpool toodud toiduained kindla normeeritud hindadega välja antakse siis ei saa meie tööline peale poole nela leiwa midagi normeeritult. Eega on tööliste majapidamine Cestis nende otsekoheste tujude ja mõjude all, mis sahterdaja toiduainete üle valitse-des ohtjale tunda annab. Tööliste rahatott aga ei luba tagavarasti muretseja, et siis osta, kui hinnad odavamad.

Berliinis anti nelja nädala jooksul elanikkudele välja:

	1920 a.	1918 a.
7600 grm. (17 n. 48 sol.) leiba	1800 pf.	187 pf. eest
150 " (29 sol.) erineid	108 "	6 "
1000 " (2 n. 42 sol.) liha	1813 "	180 "
80 " (18 n. 7 sol.) võid	320 "	23 "
350 " (85 sol.) rasva	1540 "	49 "
700 " (1 n. 67 sol.) suhkurt	532 "	33 "
250 " (58 sol.) kuni mett	3660 "	33 "

6473 pf. 493 pf.

Dr. H. Kuczynski kirjutab sel puhul „Leipziger Volkszeitung“ needsamad normeeritud ained, mille eest nüüd 64 mrf. 73 pf. maksta peab, neid võis 7 aasta eest 4 margaga 93 pf. eest osta, Cestis 1 rbl 22 kop. ja nüüd 355 mrf. 76 p. eest). Normeeritud tarbeaineid saab teistmijest nädala peale 7100 kolorit, see on umbes nii palju, kui üks kaheaastane laps tarvitab; kui kitsendada kõige odavamate toiduainete tarvitamist kuni minimumini siis tarvitab 6--10

a. laps 23 margaga eest aineid nädalas, täiskasvanud naesterahvas 36 margaga eest ja mees-tööline 54 margaga eest.

Nii tuleks lapsele:

Normeeritud toiduained	1618	pf.
3000 grammi karbulaid	300	"
500 " kaeratangu	275	"
1000 " aiavilja	100	"

Kokku 2293 pf.

Täiskasvanud naesterahvale:

1500 grammi karbulaid	150	"
250 " kaeratangu	140	"
2000 " aiavilja	200	"
500 " ube	300	"
250 " kaerajahu	200	"
125 " margariini	360	"

Kokku 3643 pf.

Mees-töölistele:

2000 grammi aiavilja	200	"
200 " erineid	190	"
125 " margariini	360	"
500 " riisi	650	"
1000 " moosi õunu	310	"

Kokku 5855 pf.

Kui arvata korteri üüri minimumiks: tuba ja köök, küte valgustus — siis teeb see korteri üüri 9 marka, küte 1520 p., valgustus 610 p.

Riiete muretsemise, nende korras hoidmise, jalanõude ja pesu peale läheb välja kõige vähem mehel 30 marka, naisel 20 marka ja lapsel 10 marka. Mõnemeasuuste teiste vähaminekute peale (pesupestamine, jõidurahad, matjad jne.) peab juure liijama 1/3, siis saame elamisminimumi nädala peale Suur-Berliinis:

Boisimees. Abielupaar. abielup. 2 last			
toitmine	54 m.	90 m.	136 m.
korter	9 "	9 "	9 "
küte, wal-			
gustus	22 "	22 "	22 "
riided	30 "	50 "	70 "
muud wäl-			
jamiuekid	38 "	57 "	79 "

Tööpäeva peale ümber arvates peab päewapalka alamäär olema üllfikute 35 marka, lasteta abielupaarile 38 mrf., abielupaarile kahe lapsega 53 mrf. Terme aasta peale on elamisalamäär 8000 mrf., 11.900 mrf. ja 16.500 mrf."

Arvame need arved Cesti „demokraatliste“ olude kohajelt ümber ja vaatame, kui palju peab tööline Cestimaal palka saama, et niijamuti pool näljas ennast ära elatada, nagu Suur-Berlini töölistedki.

Kui Berliinis 6--10 a. tööliste lapse toit-miseks kulub kõige odavamate toiduainete ostmiseks 23 marka, siis läheb meil lapse kõige nigelamaks toitmiseks 174 marka, täiskasvanud naesterahvale 261 mrf., meesterahvale 391 mrf. nädalas.

Siis korteri üür (üks tuba ja plüüta esine) 20 mrf., kütte ja walgustus 225 mrf. Kiiete muretsemine, neade torras hoidmine, jalandub, pesu — mehele 419 mrf., naesterahwale 315 mrf. Mitmesuguste kulude katmiseks: sõidurahad, teater, kirjandus jne. tuleb $\frac{1}{3}$ (minimum) juure lisada, siis saame: Mees Abielus. Abiel. ja 1 laps. toitmine 391 m. 652 m. 826 m. korter 20 " 20 " 20 " kütte, walgustus 225 " 225 " 225 " riided 419 " 734 " 907 " muud wäljam. 139 " 241 " 299 "

Tööpäewa peale ümberarvatult peab päewa-alamäär olema: ühikule 199 mrf. ühes naisega 312 mrf., ühes lapsega (s. o. kolm perekonnaliiget) 379 marka. Terwe aasta peale oleks elamisalamäär ühikule 59,700 mrf., kaheliikmelise perekonnale 93,600 mrf., kolmeliikmelise perekonnale 113,700 marka.

Need palgaalamäärad on Saksa kodanlise profesjori wälja arwatud. Need peawad ka meie „demokraatliste“ meeste tähelepanu äratama, sest lõimitawad nad ju alati oma lääne demokraatliste „suurnuste“ ees.

Meie tööline saab linnas kuni 80 marka päewas. Naistööline aga 40 marka. Maa-töölise töötasu langeb weel odawamaks. Ütelge teie, kes te tööliste higit ja werest omale miljonist kokku panete, kuidas peab tööline ennast ja oma perekonda toitma, wähemalt selle „odawa toiduga“, mida Saksa professor soowitab? Saades 40 kuni 80 marka päewas ei wõi ju ometi toidu portsjoni osta, mis maksab 379 marka. Ja kui Tartu am.-üh. nõukogu 75% (Tartu tööliised saawad kuni 120 marka päewas, ilma tööandja warustusega) palgalisa nõuab, siis lisawad meie wabariiklised nuuskurid kollastes turulehtedes, et see wõimata nõudmine on, et Tartu Ametiühisuste Rektoriõukogu kommunistlik „riigipõwret“ katatseda toime panua. Maatöölistele, kes kuni 170.000 margalise nõudmise üles seadwat, antakse süüts, et nad palka nõuawad, mida keegi tööline ei saawat. Kas maatöölised peawad seda jotside õpetust nii mõistma, et neile antakse ka eeltulewal töwastal nälja kopituid, sest keegi meil ju paremat palka ei saa.

Kapitalistiline rööwimajapidamine on üleilma kokku langemas. Kurnajate majapidamine ei jõua enam töölisteklassile nii palju töötasu määrata, et kõige „mõistlikumaid“ tööliste nõudmist rahuldada. Spekulatsioon ja sahkerdamine toob enesega suuremal määral kaasa prassiinist ja pillamist kurnajate seas kui enne, kõige selle tagajärjel wacwleb töölisteklass näljakannika õhkas, kuna hallparun ja börsmaatler pillerkaari lõowad, fajatnhaanded ühe õhtuga kõrist alla lastewa. See on tõdunewa seltstonna wiinane prassiimine.

Tööliste nõudmist palgaolude parandamise üle ei jõua keegi alla suruda. Kui täna hallparun ühes jotsidega maatöölise töötasu nõudmist ära sõbb ja linatööliste nõudmist toorwägitaldaga maha jurub, siis kerkib see küsimus hõunne teises kohas ja uue jõuga. Nälg sunnib... Tööliste hullade wiletsus kihutab taga parasitide pesa häwitama, kes kattu ajal pidusewad. B. G.

Tööpuudus.

Misjuguine iseloomustaw rõhtus kapitalistlikus ilmas — tööpuudus! Inimene tahab ja ostab több teha, oleks ta tarwis több teha, aga ei saa. Miljonid ja miljonid kannatawad nälga, ja puudust kõige tarwilikumast ainetest, aga wabrikauksed on kinni, põllurakad seisawad harimata. Sest nii paistab kapitalism neile, kes wabrikute peremehed, põllumaa omanid, walitsejad walmistamise abinõude üle. Ja ei nemand o m a n i k u d, ainuomanikud, e r a o m a n i k u d on, siis täsi ja otustad nende huwi. Aga see wastoluline nähtus, see „terwele arusaamisele“ meelestena paistew seisukord ei ole ainuke sarnane kapitalistlikus ilmas. Selmisega kõrwuti seisab teine, weel pöwrasem: wabrikant sulub wabriku, kaupmees jääb pankrotti, maaomanik jätab põllu sõõti, sest et walmistatud saadused wõimalik ei ole tarvitajale edasi anda, ehk tarvitajad küll kõigest puudust tunnewad. Keil ei jaktu raha, et osta. Ja nii seisawad ühel pool labud tarbeaineid täis, teisel pool surewad ja tõdunewad miljonid puudust kannatawades.

Millega seletada seda ostujõu puudust? Kas on töwiliiklus sedawõrd madal, teiste sõnadega, kas jaksab tööline sedawõrd wähje wäärtusid (kaupasid) walmistada, et nendeist talle hariakitudegi lihtsate tarbeainete muretsemiseks ei ulata?

See oleks hullumeelsus midagi sellelaolist tõendada, kuna meieaja tehnikafõrguse juures inimese töõ õhse aimamata wiljakaks on edenenud. Suba aastat 50—60 tagasi rehtendas üks wabrikant Manchesteris (Inglismaal) Maryle, et tööliised pisut vähem kui 4 tundi selleks tarwitawad, et wäärtust luua, mis nende töõjõu (nende ülespidamise, tajunaw, lõik muu aja — tolfkorral üle 6 tunni päewas — walmistawad nad lisawäärtust, millest wabrikandid, kaupmehed maaomanikud, majaperemehed j. t. oma kapitalistliku jaawad. Tolleaegset tehnikat praegusega wõrreldes wõib ilma pikema mõtlemiseta kinnitada, et tööline wacwvalt üle ühe tunni päewasest töõst selleks tarwitab, et wäärtustehulka luua, mis tema päewaseks ülespidamiseks kuluwate tarbete wäärtustele wõstab. Kõgu üle jäänud aja loob ta lisawäärtust — kellelige teisele wõdi teistele.

mised maalt otsatult hulgal tarbaineid ja valmistuseabinõusid mälja imevad, seega rahahulga ja tarvitusväärtuste foku wahet ikka suurendades ja ostujõudu vähendades. Ühtki mäljapääseteed kodanlus ei näe; seisukord läheb iga päewaga raskemaks. Seesugusel lool ei ole ime, et miljonid oma „waterlandi“ tahawad jumalaga jätta ja mujale rännata, et — ähwardamast näljasurmast pääseda. 15 miljoni inimese hulgas, kes enbid Euroopast Ameerikasse rändamiselis üles annud olevat terwelt kolmas osa, 5 miljoni, jaksasti. See arv üffi juba kõneteb selget teeki Saksamaa majanduslise seisukorra lootusetuseji, iseäranis, kui meele tuletame, et enne sõda, kus ju Saksamaa töölud ta mitte hiitgawad ei olnud, Saksamaalt aastast läbisitu wast ainult 30.000 inimese ümber Ameerikasse rändas. Pilti täiendawad töötatööliste ägedad koostetukid ja ishkearwulised demonstratsioonid, millest üle terve Saksamaa teated tulewad, tööpuuduse küsimuse arutamine kõigil ametiühijuste, wabrikurühogude, tööliste üleüldistel koosolekutel, omawalijuse ajutustes jne. raudteelaste ülemaaline ettevalmistus suurele streikivõitlusetele, sügaw täärimine ametnikude ridades.

Wõidetud Saksamaa kõrwal näeme tööpuuduse küsimust ta wõitjal Inglismaal esimestes ridades. Ta tekkis seal juba vieti sõjawägede kojulastmifega; äkilisel tööstuse tõusul loodeti tasi üle pääsewat, aga see tõus oli liig üürrike ja kriisi kaswamisel suurenes ta tööpuidus, kuni see läinud sügisel juba ähwardawa kuju wõttis. Töömiiistri Macnamara seletuse järele tõusis registreeritud töötatööliste arv juba enne jõulu 300.000-ni, kuna peale selle, nagu minister ise tähendas, õige suur hull ilma registreerimata oli. Wiimast tõendas ta see, et jõulueesfel nõdawal üffi Lancashires ja Cheshires 215.930 töötatöölist ja sõjawäelast harilikku töötatööliste toetusraha said, neist oli töölisti 175.827. „Daily Herald“ rehtendab läielikult tööta tööliste arwu jõuluks kaugelt üle miljoni ja nende perekonnaliikmete arwu kolme ja poole miljoni peale. Ja wahetpidamata tuleb teateid üntest ettewõtete fulgumistest, tööpuiduse kaswamifest, mis kõigile tegevusealadele ulatab, kaewandistest automabrikuteini ja haigemajadest ärikontoriteni. Muu seas lastakse ta põllutöölisti suurel arwul töölt lahti. — Seisukorra paranemist ei näe kusagil; toetusraha saab ainult osa kannatajaid, ja seegi on sedawõrd wäike, et ainult kõige hulllemaks nälgimifeks jattub; awalikka töid, mida kogufondade poolt riiklifel toetusel organiseeritakse, jattub ainult wähebele.

Airjeldamata raske on seisukord ta Ameerikas, niikasti Ühisriikides kui ta Kanadas. Kõit suuremad Kanada linnad on töötatööliste hulludega üleujutatud, kes seisma jäänud kaewandustest, lõpetatud mehatööbelt, põllutöölt jne. sinna looku walgunud. Ühisriikides kubifewad ajalehed

tööstuseitewõtete fulgumise teatetest, iseäranis Uue-Inglismaa osariikides, kuhu kiitööstus on toondatud, kui ta idapoolsetes ja kesk-osariikides, kus suurem osa metallitööstuse ettewõteteid on. Uue-Inglismaa osariikide kiitöölistest oli jõuluks 350.000 ilma tööta, järeljäänud osa töötas lähendatud ajaga wõi oli osalt juba töölt üles üteldud. New Jersey kiitööstuse ettewõtetes on 90% töölisti lahti lastud; Clevelandis sajatuhandele töölistele üles üteldud, Detroitis korraga 75.000 töö lastanud — ja nõoda edasi üle maa. Ka seal läheb seisukord iga päewaga raskemaks. Weel terawamaks teeb seisukorra see, et raha ostujõud palju madalamale on wajunud kui see waremalt oli ja tagawaraks kogutud dollarid nüüd kuigi kauaks wastu ei löö. Teisest küljest kasutawad kapitalistid tööpuidust selleks, et pakkasid alla suruda; paljudes wabrikutes ja ettewõtetes ongi juba töölistele kuulutatud, et nad ainult sel tingimisel edasi tööle wõiwad jääda, kui nõus on 25% palgast alla jätma. Seesugusest palga allasurumifest oodati aasta algul üleüldifelt metallitööstuses. Kui wabrikantideühijuse otsusi möödaläinud aasta juulikuust silmas pidada, siis wõib oodata, et tööpuiduse ja näljasummi all üle terve Ameerika kõigis tööhwarudes suur pakkade allasurumine ette wõtatakse, mis kriisi muidugi weel suurendab. —

Kas suudab kodanline ühiskond alanud ja jweneawat kriisi kapitalismi uue tõusuhooaga lõpetada? Kas läheneb üleüldine tööpuidus uuesti palgaorjuse ikke alla pugemifega? Ta suudaks, kui — ta maha kustutaks kõik need määratud tohusinjed, mis ühiskond ilma sõjas kanda wõttis, ja kui ta märkja suuremal määral tööpuidu ja abinõusid ühiskonnale tarwiiklitude ainetel valmistamisele paneks. Seniini wähemalt ei mõtle kodanline ühiskond ei ühte ega teist teha, kuigi ta leerist arwasti üffikuud häält kuulab, mis nõuawad, et kõik sõjawõlad tühjaks tunnistataks ja sõjawalmistamist kitjendataks. Need jääwad aga hüüdjaks häälteks kõrbes, millele kodanlus oma suures kogus ainult pilkawalt wastu kajatab. Brüsseli konwerentfi eel kartis Prantsuse kodanlus tõepoolest, et osa Englise wabameelsete pahemast tiiwast konwerentfiil sõjalaenude tühjaks tunnistamifega plaaniga wõiks efineda ja wõttis sellepärast juba enneaegu eitawa seisukoha konwerentfi wastu; kardetud küsimus aga ei tulnud tõsifelt kõne allagi. Ja oletski rumalus arwata, et kodanlus nii waljasti tahats iseenda ihusse löigata. Sõjaliste walumistuste kitjendust aga ei ole lootagi; hoopis selle wastu: juhtiwad suuriigiid, eesotjas Ameerika Ühisriigiid, Inglismaa ja Jaapan, walumistawad tulise palawifuga uuele sõjale. Seega testab aga edasi otsatu tööpuidu ja abinõude kulutamine ühiskonnale tarbetul alal. Sinna juure tulewad sõja ajal ja pärast sõda sahlerdamise ja marobõõrimifega „teenitud ja teenitawad lugemata

rafusummad, mida suurel osal toreduseasjadeks muudetakse. Nii on näit. Ühisriikides üle 7 miljoni auto tarvitusel (seega iga 14 in. kohta üks auto), millest kindlasti üle poole arvatakse ainult lõbusõitubeks tarvitatawat. Kui auto väärtus — valmistusained, masinafuulu, töbjõud jne. — keskmiselt 1000 doll. peale arvata, siis teeb selle üheainsa toredusea riikli peale kulutatud väärtuste summa 3.500–4000 milj. dollari. Sellest võib aimu saada, misuguse määratu hulga töbjõudu ja valmistamisabinõusid toreduseasjad kapitalistlikus ühiskonnas omale nõuavad ja jedavõrd tarvilik aineid vähendavad.

Kodanlikes majanduseteablastes püüavad tihti seletada, et ka ju toreduseasjade valmistamine töörahwale tööd ja leiba andvat. See on põhjani vale. Tööd — ja, seda ta annab, aga leiba mitte raafugi, just niisama, nagu seda ei anna püstitrohu ja suurrikkide valmistamine. Nii seletada võibwad ainult need, kes valmistamises ainult töötegemist ja palgasaamist näevad. Kuid just selles kapitalismi pankrott seisabgi, et ta asja peale sellest seisukohast vaatab. Kapital valmistab ainult selleks, et kasu saada, mitte aga, et siis, kui lord valmistatud ained ära tarvitatud, uuesti valmistamist (reproduktiooni) võimaldada. Just see valmistamise poliitika ahtrus viis kapitalistliku eravalmistuse sõja ajal pankrotti, ja niikaua, kui seda poliitikat edasi aetakse, niikaua, kui kaugel suuren osa töbjõudu ja valmistamisabinõusid kulutatakse, raisatakse, niisuguste ainete valmistamise peale, mis enam uue valmistamisele ei lähe — ja niisugused on nimelt kõik toreduseasjad, sõjavarusus jne — see on, niikaua, kui valmistamist juhib ja korraldab (õigem: korraldusse ajab) kapital, niikaua, kui väitab kapitalistlik valmistamises, valitseb kodanlike lord, niikaua ei ole lootustki päägeda sellest meelestust seisukorrast, kus töövõimude orjatu edu kõrval töölise jõudu metsikul kurnatuse ja hävitatuse, seal juures aga töörahwaste mitte ainult kõige tarvilikumatest tarbeainetest puudust ei kannata, vaid isegi tööpuuduse all hauda variseb, ise nälgides ja oma järeletulewat sugu elujärelt ilma tuues ning kindrana üles kasvatades. Pääsetee sellest metsikust seisukorrast välja läheb proletariaalse revolutsiooni kaudu, kapitalistliku korra hävitamisega — valmistamise sotsialiseerimisega. Misuguseid raskesti nõutogude Benemaa — imperialistide vihase pealetungimise all — ka iganes kannatab, tööpuudust kodanlike ilma mõttes ta ei tunne. Seal on olemas veel ainult üks kiht töötä „töölisi“ — kodanlike ilma kõige pahemad jäänused, kes igasuguste kriikade abil püüavad üleüldisest töökohustusest kõrvalda hoida. Kuna kõrg kapitalistlik ilm terava tööpuuduse kriisi all minnleb ja riigimehed asjata selle küsi-

muise lahendamisel pead murravad, otse ja nõuab nõutogude Benemaa töölisi. Seft seal ei juhi ega korralda valmistamist mitte kapitali erakasu vaid ühiskonnale tarvilikkude tarbeainete valmistamise vajadus — ühiskonna ülevõitlised huvid. Ja see seletab kõik. S.

Kommunisline Internatsionaal ja rahvusvaheline proletariaat.

Juba augusti kuul 1914 aastal, kui ilma sõda lahti puhkes, ja Saksia Sotsiaal Demokraatiline partei 4 aug. sõja kohta rahvuslike seisukoha mõttis, oli selgeste arusaada, et sotsiaaldemokraadid muud midagi ei ole, kui sotsiaalarandjad. Seda kuulda saades ütles Ilms. Lenin, kes tolajal Karpati mägede ligikal ühes Tšehoslowaki külalises elas, et „teine Internatsionaal on jurnud!“ Nii valus kui jee töölise klassile ei olnud, kuulda seda sõnumit, oli see siiski õsi.

Terme ilma sõja kestvuse aeg ei liigutanud II Internatsionaal mitte forme otsejagi küsimusi mis töölise klassi huvidele oleks vastanud.

Ja 1917 aastal kui proletariaalne revolutsioon Benemaal lahti puhkes, siis ei vastanud II Internatsionaal oma ülesseatud loomungiga töölise nõudmistele, ja töörahwaste tundis tarvidust uuesti ajakohasest Internatsionaalist.

Ühes kolmanda Internatsionaali esimese kongressiga, mis Moskvas 3–6. märtsini 1919 a. ära peeti, sai ta firstu naelad II Internatsionaalile valmistatud ja wanate varises kokku ajaratta raske surwe all.

Teine Internatsionaal ei varisenud hauda mitte aujasti võideldes kapitali surwe all, nagu see I Internatsionaali saatuse oli, vaid ta langes töölise vägewa käe all, kes omas klassi teadumuse kaugemale olid arenenud, häbi plekki töölise klassile külge määrdes, alatult ilma väärtusetä opportunistside juhtide läbi.

Kommunistiline Internatsionaal sündis aga just tejet libedat klassi mõitlust ja sai juba kõhe pärast oma sündimist kapitalistlike riikide poolt ümber piiratud, mis rahvusvahelisele arenemisele takistuseks oli, kuid kõige selle peale waatamata on III Internatsionaal oma kahe aastase tegevuse ajal ingewamaks kujunenud, kui teegi seda uskuda oleks võinud. Itta rõhsem ja rõhsem omale poolehoidu töölise ridades mõites, areneb Kommunistlike Internatsionaali tegevus üle terve ilma.

Radikaalid ja enese petjad on need, kes mõitlavad et Kommunismuse ainult Benemaal kõlbulit on ja teistes maades mitte ei ole.

Töölise huvid on kõikides maades ühesugused, sellepärast on võimata arvata, nagu ei kõlbaks Kommunismuse teistes maades.

Prungib veel oodata mõned aastad ehk to-

guni vähem, siis kumleme kodanlust ehk juba teistfugust laulu laulmas.

Üleilmiline revolutsiooniline tööliste klass on oma võitlust alandanud ja ei saa seda enam lõpetama kuni ta võitnud on. Sellepärast elagu üleilmiline proletariaalne revolutsioon.

Elagu kolmas Kommunistiline Internatsionaal.
K. Wiitaja.

Jaan Liiv.

Jaanimäe kuu algul suri Moskva sanatoriumis pikemat aega haige olles sm. Jaan Liiv.

Sm. Liiv oli alles noor mees. Pärast Pärnumaalt, kus ta ema praegugi väikeses fauna ühtes elab.

Kadunud felttimeest tunnemees Tallinna ja Pärnu töölised. Ta oli proletariaalne selle sõna täies mõttes. Nagu ikka töölisele, nii ei walmistanud ta temale „kodumaa“ pind mingisugust rõõmu, waid ainult libedaid filmapiltsi.

Kehaliselt nõrga terwisega pidi sm. Liiv Pärnu sadamas rasked tööd tehes oma nooruse aastaid mööda saatma.

Weri pritsis mul sõrmede wahelt, koidid ahwardasid murduda rasked raua lattisi kandes, jutustas Liiv oma töö tegemistest Pärnus. Nälg ei hoolinud sellest, wana ema tahtis süüa ja nooruse waim nõudis edasipüüdmist, see andis jõudu kõige raskemat kehalist tööd wälja kannatada.

Sm. Liiv õppis, täiendas ennast. Ta kandis wihha oma kurnajate wastu, ja kui paras juhust tuli, siis astus ta wiibimata wõitlejate ridadesse.

1912 a. kui esimene tööliste leht — „Kiir“ läbi isariistlike surwe oma walgustawaid kiiri rõhutute pimedamatesse urtadesse tõi — siis oli sm. Liiv esimene, kes Pärnust „Kiirele“ kaastööd tegema hakkas, ja sealseid kurnamise tingimisi walgustas, mis mõnegi kihwi tilga kurnajate rõõmu karikasse waldas. Sellest ajast peale töötab Liiv alaliselt partei pörandaalustes organisatsioonides.

1914 a. asub Liiv Tallinna elama, kus ta felttimeeste soowitusele haigestas sekretäriks astub. Ta töötab Lutheri wabrikus haigestas peaaegu kuni Saksa okupatsiooni päewadeni. Peale haigestas töötamise on Liiv feltside tegew, ja igalpool, kus töölised feltside juhtimise oma kätte hakkasid, on ta Liiv tegew.

Liiv ei olnud agitaator, kuid ta oli tööline — ajakirjanik. Ta ei jõudnud ennast sel ajal küllalt täiendada, sest need eluraskused, mis töök proletariaalse kurnajate riigis rõhuvad, ei lastnud teda õppida, waid sundisid wõitlema. Sm. Liiv wõitles ja õppis. Ta oli 1917 a. „Töölise“ toimetuse liige.

Saksa okupatsiooni tulekuga lahkus Liiv Eestiimaalt. Nõukogude Wenemaale elama astudes jäi ta Perni peatama, kus ta lohe Eesti töölise seas organiseerimistööd alustas. Perni Eesti töölise klubi oli sm. Liivi asutatud. Urali „Kiir“ ilmus sm. Liivi toimetusele.

Kurnajate riigist päritud haigus ei lastnud sm. Liivil elada tööliseklassi teise wõidupärawani Eestis. Kurnaw haigus, mida ta Pärnu sadamas töötades tasuks sai oma waewa eest, murdis proletariaalse elu, riisus tööliseklassilt ennasthalgawa wõitleja.

Ühed langewad wõideldes, kaowad, teised astuwad afemele, täidawad tühjaks jäänud kohad ja ikka kestab wõitlus edast.

Eesti töölise on läbi elanud ühe revolutsiooni. Kodanlus wõitis. Tööliseklassi wõidud toodi kodanlusele ohwiriks. Endiselt on töörahwas orjuses, endiselt ägab töölise ajakirjandus raske surwe all, endiselt liitub raske töö töölise sõrmedest wõre piisad wälja, midagi ei ole muutunud.

Selttimehed, mälestage oma langenud felttimehi uue tulise wõitluse häädega. Tõstke kõrgele wõitluse lipp, siis kaowad kurnajad, kaowad wiletsad töötõingimised. Wõitlusesse tööliseklassi wabastamise eest!

Eesti walitsus ja walgekaart.

Peale halekuulsat Judenitshi-Eesti operatsiooni Kommunistlike Piiteri peale, kus neid wõrste peadega tagasi löödi, ajutati Tallinnas Raua tänawal nr. 17 n. n. Wene kooperatiiv. Mõnigi surelik, kes asja põhjalikult ei tunne, arwab, et siin sõjapõgenekatega tegemist on. Ei. Siin on walge terroristi ja madam Eesti sohilaste, endiste ohwiseride, mõisnikkude ja suuremate spekulantidega tegemist. Ja et elu alal hoida, ajutati siia tähendatud kooperatiivi metja tööalgad, kes erakapitali ja riigi Warustuse Walituse, Korteri ja Ehituse Osakonna tööalga talgudes metja hakkasid lõikama ja wadama.

Läänud jumel wedas tähendatud kooperatiivi wõe osakond Kärere-Laewa metjadest Tartumaal kõige suwe läbi W. W. Korteri ja Ehituse Osakonna tööalga 1-se talgu puid Emajõe äärde.

Ei kestnud kuigi kaua, kui kohalikud linna töölised metfast wälja peffeti ja walgetaardi mehed tööle pandi, 160 marka sülla lõikusest makstes, kuna omad töölised 110 marka said. Toiduaineid, mida oma töölisele mitte ei tahtud anda, saab nüüd nii ohtralt, et isegi sealhha puudade wiisi haigesta lähed, — akt tehakse ja asi nubi! Kiude warustust, mis walitsus oma töölisele ei anna, antakse walgele bandele ilma sõnalaujunata. Ja ajutuse hobused on alati nende sõitute tarwis walmis: isegi nende istikliste linnasõitute jaoks. Toiduained weetakse

neile kätte, prii puud ja forter, ainult tee filmakirjaks natuke tööd ja waata kunas wälja tuleb astu töölise wastu, muud otstarbet neil olla ei wõi, kuna omad töölised töö puudusel nälgivad ja iga päewaga wabrifu wärawaid finni julustakse. Ja nende kooperatiivi artellidega on Eesti kui külvatud täis.

Töölised! See mitmetuhandeline walgetaardi jäänus ei ole mitte sellepärast siin, et Eesti tööstust tõsta wõi etendada. Ei. Nad ütlevad isegi awalikult, et nad igasuguse sotsialismuse, demokraatismuse (kommunismusest rääkimata) wastu on. Sellest wõime järeldada, et seda bandet toidab ja katab awalikult kodanline töusifute walitus; neile warjufattets tööd andes, et seda jõudu aktiimselt jälle tarwitada ja nimelt: Eesti tööliseklassile aadri-laskmisets ja terroriseerimiseks, nagu see rõõrsipealiku Kalm'i bandega oli, keda Soomest toodi. Eesti kodanlus on sellega nüüd rohkem ekonoomilsem, parem ise toita ja katta, kui wõõrsilt laenata, sest Eesti esimehele töölise aadri-laskjale K. Pääts'ile on jälle see töölise kurnamise amet antud.

Töölised! ettewaatust nende "töö" artellidega, sest nende pihus on puss, mille ots meie poole on pööratud. Tööline.

Pärnu proletaarlased walimistele!

5 ja 6-mal weebruari s. a. peetakse Pärnu linna walikogu liigete walimisi. Ametiühisuste Kesknõukogu, kui ainuke töölise organiseeritud keskkoht, Pärnus esineb neil walimistel oma nimekirjaga.

Iga proletaarlane pidagu esolewatel walimistel filmas ainult oma Kesknõukogu nimekirja ja hääletagu ainult selle nimekirja poolt. Teg on kätte jõudnud kus proletariadil wõitlusesse tuleb astuda oma wastase kodanlusega ka walimiste lastide kaudu; walides oma esitajaid nii hästi parlamenti kui ka omawalitsuse asutustesse.

Proletariadil tuleb sisse tungida kodanlaste wäe wõimu walitsuse kantidesse; awalikuse ette tuua nende telgitaguseid septsusi ja tött rääkida kodanluse käpa all maewõlemale proletariadile.

Selgimehed! Hääletage walimistel ainult Kesknõukogu nimekirja poolt, sellega häwitate Teie oma kurnajad ja timukad.

Pärnu selgimehed hääled ainult Kesknõukogu nimekirjale — nr. 1 on töölise nimekiri.

Pärnumaa Ametiühisuste Kesknõukogu kandidaatide nimekiri

Pärnu linna walimiste puhul esolemal aastal.

(Nimekiri on Pärnu Ametiühisuste juhatusete koosolekul üles seatud, üleüldisel ametiühisuste liigete koosolekul läendatud ja Ametiühisuste Kesknõukogu poolt kinnitatud) Nimekiri esineb walimistel nummer 1 (ühe) all.

1) Looper, Kristjan — Raamatupidaja Pärnu Sadama töökodades. Pärnumaa palgatöölise ühise liige. Me-Gestimaalise Noorproletaarlaste Ühingu Pärnu osakonna abiesimees. Pärnumaa Ametiühisuste Kesknõukogu liige.

2) Wirkus, Johan — Kalamees. Pärnumaa Palgatöölise ühise esimees. Me-Gestimaalise meremeeste Liidu Pärnu osakonna esimees. Pärnumaa Ametiühisuste Kesknõukogu liige.

3) Põlenik, Johan — Potisepp. Pärnu Riwitöölise Ametiühisuse esimees. Pärnumaa Ametiühisuste Kesknõukogu liige.

4) Sillaots, Hendrich — Tööline Balti nahawabrikus. Nahawabriku töölise wanem. Pärnumaa Palgatöölise ühise laekahoidja. Pärnumaa Ametiühisuste Kesknõukogu liige.

5) Leppik, Johan — Sadama töölise. Pärnumaa Palgatöölise ühise kirjatoimetaja. Pärnumaa Ametiühisuste Kesknõukogu raamatukogu juhataja ja Kesknõukogu liige.

6) Rõmm, Johan — Kalamees. Pärnumaa Palgatöölise ühise abiesimees. Pärnumaa Ametiühisuste Kesknõukogu liige.

7) Hansen, Johan — Nahatöölise Ametiühisuse liige. Pärnumaa Ametiühisuste Kesknõukogu liige.

8) Maidla, Peeter — Lutsusepp linna elektri jaamas. Metallitöölise Ametiühisuse juhatus liige. Pärnumaa Ametiühisuste Kesknõukogu liige.

9) Soosaar, August — Lutsusepp „Lemuti“ laema tehases. Metallitöölise Ametiühisuse juhatus liige. Töölise ühise haigekassa juhatus liige.

10) Liit, Hans — Tiskler Pärnu Puutööstuse artellis. Pärnumaa Puutöölise ametiühisuse laekahoidja.

11) Lorenzson, Jaan — Tiskler Pärnu Puutööstuse artellis. Pärnumaa Puutöölise Ametiühisuste esimees. Pärnumaa Ametiühisuste Kesknõukogu liige.

12) Perens, Andrei — Lutsusepp Pärnu Sadama töökodades. Metallitöölise Ametiühisuse liige.

13) Saarts, Johan — Pärnumaa Nahatöölise ametiühisuse liige.

14) Männikson, Konstantin — Pärnu Rõelatastöölise ametiühisuse esimees. Pärnumaa Ametiühisuste Kesknõukogu liige.

15) Männikson, August — Pärnumaa Nahatöölise ametiühisuse komisjoni komisjoni liige.

16) Hellmann, Aleksander — Lutsusepp Pärnu Sadama töökodades. Metallitöölise ametiühisuse juhatus liige.

17) Rebane, August — Tööline Balti nahawabrikus. Pärnumaa Palgatöölise ühise liige.

18) Merson, Eduard — Pärnu Trükitöölise ametiühisuse esimees. Pärnumaa Ametiühisuste Kesknõukogu liige.

19) Root, Jüri — Puusepp „Lemuti“ laema tehases. Pärnumaa Palgatöölise ühise liige.

20) Anderson, Mihkel — Kalamees. Pärnumaa Palgatöölise ühise komisjoni liige.

21) Gaat, Johan — Tööline Pärnu tuletiku wabrikus. Pärnumaa Palgatöölise ühise liige.

22) Zestifecow, Aleksander — Pärnu Riwitöölise ametiühisuse liige.

23) Türik, Mihkel — Metallitöölise ametiühisuse juhatus liige.

24) Põldjam, August — Pärnu Riwitöölise ametiühisuse abiesimees. Pärnumaa Ametiühisuste Kesknõukogu liige.

25) Laas, Mihkel — Tiskler Pärnu Puutööstuse artellis. Pärnumaa Puutöölise ametiühisuse kirjatoimetaja.

26) Soll, Hans — Lutsusepp Pärnu Sadama töökodades. Töökodade töölise wanem. Metallitöölise ametiühisuse juhatus liige.

Üdne pilt sadamatöölise elust.

Et sadama töölised nälgä veel pole surnud, tuleb peaaegu kindlalt järele et läbi Eesti lähed Venemaa jaude transiitkaubad, sest 9/10 kogu sisetööeetamast kaubast mis väljalaaditakse saadetakse edasi Nõukogude Venemaale.

Palgaolud on wabrikutöölise paljadega võrreldes paremad, sest juba pärast kuuast Augusti streiki täideti Venesaatkonna poolt sadamatöölise nõudmised, s. o. pandi palgaalamäär 296 m. 88 p. maksma. Tähtsõuga võib rohkem teenida. Ühest asjast ei saa waikides mõbda-minna mis sadamatöölise riidades aset on leidnud s. o. — wargus. See taud mõllab veel sadamas, warastatakse kõige mis pihku puutub ja mis wõõrwahale mahub. Et aga väljalaaditaw kaup enamasti Wenemaa töölise omandus, siis tuleb jeda nähtust wäga alandawats ja häbitawats pidada Eesti sadama töölise kohta.

Toon siin üffitub juhtumised paberile. Laaditakse kaupafid laemaruumist wälja, all ruumis ja ülewal laewalael kihab elu, tugewate käte tõugetel südatakse juured kastid kui mänguasjad woorimehe peale kuid peenemal järelewaatamisel näeme et all ruumis üks naditael kang käes enast teistest töölisest eraldanub, ta poetab enast kastide warju ja kuttub ühe kastile pihata andma.

Kast puruneb ja kasti seesist kostab klaafide klirin, mees on wäga hupitatud selle juhtumiseega ja arutab iseeneses et mis pagan siin sees wõib olla. Näeb et kastist märg wegekit wälja jookseb paneb kae alla ja nuusutab, lootes et see wäljamaa wein on, kuid järsku teeb hapu näo ja lähed wandudes edasi teise kasti juure. Seal korduwad needhamad liigutused mis eelpool ööldub, minnakse edasi kolmanoa ja kui asi nõuab neljanda kasti juurde, teisesõnaga jätkatakse jeda jenni kui jõutakse sõherduse juure mis eneses sisaldab jeda mis sünnib wärwliwahahele torgata. Mis wedelik see on, mida nuusutates naditael oma nina kimsutas? See on arstirohi mida Amerrika töölised oma korjanduse abil ostmud ja mida nad wenetöölisele kingituseks jaadawad et sellega oma solidaarjust ülesse näidata.

Loodan et ta naditael jeda teades mitte sõherdust kuridegu töölisklassi wasu toime ei oleks pannud.

Eht jälle tõstetakse kraanaga kaubafastifi laemaruumis ülesse laele, seal aga juhib mõni „naditael“ kasti nõnda et ta laewaluugi augu äärde kinni hakkab, mille tagajärjel kast pilbas-tekis puruneb ja kraam alla kuttub.

Rüüd ajawad ta laewalael töötajad ühes politseiga ninad dieli et näha mis see kast eneses sisaldab. Nähes et saapad keerab politseinid enda ümber ja sammub paraadimarshi sündmuse kohalt eemale. Politseiniku paraadimarshi algus on signaaliks all olijatele sest paljud päästawat

oma püffitõhmad wallale et mõned paarid ära mahutada.

Töö käib endiselt olgugi et mõned üffitub endid laewast wälja oma maha panemise punkti poetamad ja tühja pükstega tagasi tulewad. Wahehest kordub see ka üffilu inimesega paar-kolm korda päewas. Kõik on wenuad Kristuses kes teistiti mõtleb sellele ähwardatakse tera anda.

Pärast töölõppu on jägamised, kus igamees oma „tschini“ järele oja saab, kes emast selles grupes registreerinud. Tuleb juhtumisi kus üks isik korraga 25 wikatit kaasa saab, nad odawa hinnaga maha müüb, ja raha tõrtfist wiina näol alla neelab.

Selstimehed sadamatöölised see on rohkem kui alatu naditaelus. Ma ei taha oma kirjeldusega mitte jeda ütelda et sadamas töötajad kõik wargad oleks. Ei jeda ma ei tee! Ma tean et seal aufate tööliseriidades seisab üks bande elutufelisi „kaafisi“ kes mitte tööpärast sadamas ei töötä waid ainult sellepärast et wõib wahelt wabalt warastada.

Hommikutle tööle minnes torfab see hästi filma, küsitakse mis töö seal on? Kuritakse kos maksab minno, kas on seal ka midagi tasku toppimiseks. Ei ole seal sõherdust kaupa et minda ka tööl.

Sadama töölise ametiühisus kui töölise organisatsioon peab ühes agaramate sadamatöölisega selle nähtuse wastu oma tähelepanu pöörama. Selle „bande“ wastu mis sadamatöölisega ühes töötäb tuleb halastamata, kõige abinõudega mis praegusel korral sadamatöölisel on — wõibelda. Mikspärast? Sellepärast et nad on töölisklassile häbitawats mustats plekiks. Kui wene töölised jeda kuulewad kuidas meie nende warandusega ümber käime, siis waatawad nad põlgusega Eesti sadama töölise peale.

Sadama töölise ametiühisusel tuleb tingimata järjekorraline töö sisse seada, sest mis õigus on wargal omale kohta walida. Organiseeritud sadamatöölised seadke endi riidadesse selstimehelik distipliin sisse kes iga sõherdust naditaela karistab. Sõherdused töölisklassi madapaiseid ei tohi aset leida sadamatöölise ametiühisuses kes emast Wene nõukogude kaupade wäljalaadimise tööst wee peal hoitab. Organiseeritud sadamatöölised roofige wälja need „naditaelad“ endi riidast. M

Töölise elust.

Sõnake annetustest streikijatele sadama tehaste töölisele.

Wiimasel ajal on kodanline ajatiri dige lahle ulnud kommunistide wastu ja nende auks pikki artiklisi pühendamud. Juba on see „Waba Maa“ kes selgelt nägija oja manab, nimelt, näeb ta

kui Kingisepp, streikijatele raha pakkisi, pöranda alt taewa poole loobib, teine forb leiab „Kaja“ America üles. Mõtelge oneti, just sellepärast streigivad'gi sadama tehaste töölised et nendele abiraha antakse! Kas pole see ülekohtus, töölistes kes kui päilapfed tööle asusid ei saa sedagi fätte mis neile kui palkastele lubatud on, nii et streigimurdjar'gi olid sunnitud streikima, ja need kes tööd ei tee saavad abi?

Jah nad saavad abi. Kui palju? See on teine küsimus; aga nad ikkagi saavad.

Waatame nüüd kus on see „kuradi kommuniim“ omale pesa teinud ja kust wõtab ta selle raha millega streiki õhutab.

Tallinu see on see pörgu ise. Pealinna asi ja pealinna imed tah, näe Riigikogu walimisteks saadab Wenemaa 15000 häält walimise kasti wõitumiseks ja waata 4 kommunisti pealinnast topivad end kofe „peenemasse feltskonda“ et seal „jämedusi“ teha, kas pole hull see Tallinn oma üleaneetusega?

Roh aga nüüd pange oma kõrwad õige lähedale, „Waba Maa“ ja „Kaja“ mehed ja räägime sojnalt, (ei taha et hr. Burri kuuleb) Wenemaa kommunistiisi on weel (ja kõik on hirmusad raha mehed) Tartus, Wiljandis, Raplas, Wõrus, Kärklas j. n. e. j. n. e. saadawad fealt 5 kuni 10 tuhat marka ja weel wabandawad pealegi „palume oma wäikest mütsi korjandust sadama tehaste feltimeestele edasi andmiseks, lahkeste wastu wõtta“, ehk „ärge pange pahaks et nii wähe saadame aga pole parata, sest mitme aasta kurnamise tagajärjel ei ole wõimalik rohkem anda“, et niisugusi ürju palju on siis on wõimata neid kõiki awalhada.

Siin me näeme nüüd kust tuleb see raha, ja ärge arwate feltimehed et „Kaja“ mehed seda ei tea, nad teadwad seda õige hästi aga nad ei julge seda terwe ilma ees tunnistada et Cesti töölistel ühistunne on, ja sellepärast nad prototseerivad'gi et „waadake nüüd, ega Cesti töölised rahutu pole, seda teewad ju Wenemaa kommunistid ja nende raha“!

Aga austatud kõrgest kuffunud (peab olema fündinud) ja pörutada saanud herrafesed ei aita teile enam mingisugune wale, teie lõpp on ligi ja tööline on ta juba seft arusaanud, ja just selle arusaamisega kaswab'gi see „kommunistide abiandmine“ mis ei ole muu kui selfimehelik ühistunne. Rah kommunist.

Wiljandimaalt.

(Loodist.)

16. jaanuaril j. a. oli siin tööliskühijuse awamise koosolek. Päewakorras olid: 1) Kõne: Praegune poliitiline seisutord ja töölisklassi ülesandeb; 2) Organiseerimisküsimus; 3) Juhatusse walimine. Töölisti oli kofu tulnud 30 inimese ümber.

Sm. Keefen kõneles wälis- ja sisepoliitiliseft

seisutorkraft. Cesti wälispolititika on furnud punkti — umbkotti sattunud. Rahwasteliit ei annud Cesti kodanlusele küpuse tunnistust selle peale waatamata, et ta töölisi wapralt kagistas ja edasi kagistab, ning Judenitschi toetas. Wõitjad liitriigis ei sõndanud oma kaitse alla wõtta wäikeid kurnajaid. Sisepoliitika juures peatades arwustab kõneleja R. Pärtli walitjuse moodustamise kofkuleppe kawa, ära näidates, et sellega Cesti töölisklassi wäljakurnamine uut hoogu saab. Kõneleja seletab misfuguste abinõudega töölisklassi enmast kaitsema peab.

Siis peatab kõneleja maafonnandutogu walimiste juures, ning annab Wiljandimaafonna töölisklassi konferentsist aru. Ta teeb selgetes, et makswate ja wäljaantawate seaduste piirides maafonnandutogu kodanlike wõimu kanderu asutus on, ning ta töölisklassi enamusel nende seaduste järel käies töölisklassi kapis midagi wõimalik korda saata ei ole. Sellepärast tuleb töölisklassi esitajatel omawalitjuse ajutisies jääda klassiwõitluse alusele. Minult sel teel walitjatega alalist ühendust pidades on wõimalik töölisklassile praeguse korra puudust ja uue korra tarwidust selgetes teha. Kõneleja paneb ette resolutsiooni, milles nõutakse:

1) Sõjaseaduse ning surmanuhtluse otsetohest ärafaotamist.

2) Amnestiat kõikidele poliitilistele wangidele.

Koosolek wõtob resolutsiooni ühel häälte wastu, ning kutsub kõiki töölisi üles neid nõudmisi toetama.

Aruannet organiseerimisküsimuse kohta ära kuulates ja läbi arutades otjustab koosolek:

1) Astuda Wiljandimaafonna tööliskühijuse liitu, nõndafama ka ülemaalise maatöölisklassi liidu liikmeks 1. jaanuarist 1921 a. arwates.

Edasi tunnistas koosolek rahwismaheliste töölisklassi ühinemise tarwilikust, ning töölisklassi ühise wäerinna moodustamiseks tunnistas koosolek III Internatsionaali otjufed ning põhimõtteid omaks ja otjustas ühineda kolmanda Internatsionaaliga.

Selle otjuse teadaandmine maafonna tööliskühijuste liidu juhatusetele jääb juhatusete ülesandeks.

Liikmemaksu määratakse kolm marka kuus. Juhatusesse walitakse sm. sm. Leppik, H. Moosenberg, Kingu, R. Leppik ja Põlla. Rewisjoni komisjoni walitakse sm. sm. Tulp, Post ja Kebane. E. Tr.

Tartu noorproletaarlastele.

Peale Wene proletariaadi rewolutsiooni 1917 a. asutasid noorproletaarlasted Tartus „Sotfiald. Noorte Ühijuse“. Selfiliitmeteks olid noored töölised ning proletaarlike töörahwa wõrsum intelligentsia. Igafuguse selleaegse oppositsiooni peale waatamata kogus ühijuse ümber mitmesajaline noortemasse. Tegemuse kawa oli laialine

ja paljutõutav. Suure hooga hakkasid seltsijoonid nagu poliitiline, kirjandusline, dramaatiline, sporti jne. töötama, mida oluliselt ühifuse oma ruumide püüdis takistas, kuid sellestki loodeti pea üle saada.

24. veebruaril maršis Saksamaa imperialistide sõjavägi Tartu. Noorte liikumine jäi seda puhku seisma. Mitmed seltsimehed pidid oma tegevusest Saksja komandantuuris aruandma. Mõnele juhtus veel pahemad. Seltsi olemas olemisvõime hävitati lõplikult ära.

Wälge võimumeeste rufikate alt üürifetses wabanedes asusid noored uuesti kokku. Ühifuse tulewane tegevus rajati sotsiaalse revolutsiooni põhimõttele ja nimets ristiti „Tartu Kommunistiline Noorte Ühing“.

2. jaanuaril 1919 a. korraldas Ühing suu-repärallise noorte demonstratsiooni Tartus, millest terve linna proletarlaste vägi osa võttis, täis tulist nooruse waimustust, punase lipu taga oma asjasje tundes.

Peagi walgete terrori alla uuesti sattudes, pidid mitmed noored libedaid päivi üle elama, ning mõnigi kodanlaste werehinnu ohwriks langema. Ühing pidi jälle waatpeiriti kaduma. Mõnda lähidalt Tartu noorproletarlaste seni-aegsest liikumisest.

Noored miks lasete nüüd pead norgu, ja ei ajata Tallinna seltsimeeste eeskujul Noorproletarlasti ühingu! Kus on teie endine revolutsiooniline meeleolu? Üles! Kutsuge üleüldine noorproletarlaste koosolek kokku, ning asutage Noorproletarlaste Ühing!

Ärge laske end kodanlastest noortest juhtida, kes ainult sõominguid ja joominguid teie ijade ja emade ning teie eneste werewaewa waral peavad!

Maailma sotsiaalne revolutsioon käib takistamatalt ja kindlalt oma rada, ärge jääge tema jalge alla!

Ästuge wälja kodanlastest ühinguteist, selleks on wiimane aeg! Kes jeda ei tee on noorproletarlaste äraandja, waenlane, keda nad teelt ära foristawad.

Kustumata mälestus kallidest langenud seltsimeestest ergutagu teid uuesti wõimjale tööle. Teie ees seisab lai tegevuse wäli, ärge norutage waid pääd piüsti julgelt wääramata wõimul edasi sotsiaalse revolutsiooni poole.

Elagu sotsiaal-revolutsiooniline noorjugu!

Elagu noorproletarlaste organisatsioonid!

Noorproletarlane, R. S.

Eesti meremeestele.

Wiimajest üle-Gestimaalise meremeeste Wiidu koosolekust mis 16. jaan. s. a. ära peeti mõib järeldada, et nimetatud Wiit, selle asemel, et edu poole sammuda tigu samm on halkanud täima.

Päewakorra punktides on meremeeste mis- siooni maja ehitamine einelaua küsimine, kõrtsu

asutamine jne. Gestseisus arwas koguni alatuts Töölistemajas kus „punased“ asuda oma koosolekuid pidada. Alatuts muidugi kuid mitte Wiidu eestseisusele waid tööliste majale, kus ainult tösi- sed tööliised oma koosolekuid peawad.

Nimetatud koosolekul waliti ka 34 liikeline nõukogu kes üle Gestimaalise meremeeste kongressist saab osawõtma, kes aga sealsamas päema- torra punkti üles seadis Tallinna Ametiüh. kes- nõukogust lahti lüüa.

Elm. meremehed, ärge laske jeda jündida, ärge müüge endid kelmidele-sotfidele ja kodan- liste timukatele tujude orjaks. Ka meie oleme ratus kättega proletariaat. Kogume endid oma punase Wiidu lipu ümber, kus sõnad: „Kõige maade tööliised ühinege“ peal seisawad. Gestti meremehed, ärge unustage, et üle terve ilma meremehed maailma proletariaadi wõitluse efi- mistes ridades on wõidelnud. Ärge saage töö- liste klassi äraandjaks, ärge saage roomajateks oma kaptente ees.

Edasi sim. puhastame oma liitu, tagurlistest elementidest, ehitame omale liit, mis kõikumata revolutsioonilise proletariaadi wõitluse alusel seis- jab. Wälja kelmid, petised, wälja eestseisus kes ainult kõrtsu elule tahab kutsuda. Edasi Tal- linna Ametiühifuste kesknõukoguga käsi käes, edasi.

3. kommunistilise Internatsionali lipu all.

Elagu üle Gestimaaline ratus kaelaste mere- meeste liit. Meremees.

Wiisakus mustamantli sees.

Hiljuti oli kellegi raudtee tööliise naisel kurg- katalifeks käimid ja piisfese pojufese maha unust- tanud. Et wärsket ilmatodaniku wana kombe järele austada, kutsuti Harju-Jaani ase õpetaja sündmuse kohale. Kui wäikese putuka õnnista- mise tseremoonia läbi oli, ajuti nagu see alati warrulistel pruugiks — titti jalga wõtma. Õpetaja herrad austati nagu wiisakus nõuab esimehets, mida ta wäga hea meelega tegi. Kui nüüd kogu see nali õpetaja herra napsuga oleks seotud, poleks ma sellest kõsjanudki, kuid sel asjal on weel teine tuum. Keegi leerica- line noormees punnis wiinale tugewaste wastu, häbenes wist oma pappi kui oma tulewast lee- ritajat. Õpetaja herra tuli kartlikule nooreme- hele appi ja teatas et iga wiisakas noormees peab tingimata wiina wõtma, suitsetama, ja jugu tegema, muidu ei tõlba ta seltsfonda. Kena kodanline moraali õpetus.

Wina aga ütlen sähertuse kodanlise moraali õpetusega et jõua tööliised kaugele. Tingimata tuleb pappide roodul mustad mantlid seljast kiskuda, nende piisku labitad ja kired suruda ja nendega ühes wiia wäljabele, et nad wõiksid selle ülitooli wiisakuse oma selgroost wälja higistada. **Tuis.**

Wiljandist.

16. jaanuaril s. a. oli Wiljandi Käsitöölaliste Seltsi jaalis Wiljandi linnapea Jots Marjeldi aruanne linnawalituse tegevuse üle.

Sotsialdemokraatiline linnapea arvas, et võimalik ei ole linna huvides tööliste klassi huvi kaitsta, s. o. nende tööliste huvi, kes teda valisid. Kõik nii, fots. aru saate isegi, et kahe pere koer olla ei saa. Jääge siis peale kodanluse teenriks edasi. Edasi arwab linnapea, et kodanlasi on niisama palju kui neidki, ja kui nad tahtnud linnale laenu nõutada, siis pole kodanlus seda muidu lubanud, kui andku sekretääri koht neile. Sotside partei täinud selle lubamise, alles siis lubanud kodanlus linnawalitusele laenu.

Nii müüwad fotsid igalpool oma ja jahkerdavad töölisteklassi huvid kodanlusele. Piidagu seda valijad eestlusepatel linnawalimistel meele. Sots ise kinnitab, et linna huvi ja töölisteklassi huvi mitte korraga kaitsta ei saa; ärge siis töölistel wiige fotsifid kiusatuse fiske, ärge sundige neid patustama kodanluse vastu, nõudes neilt tööliste huvide kaitset. Ärge hääletage fotsidele!

Tööline.

Lohisewad sabas.

Kui Väanes paendlus veel suur oli, õpetasid isefeiwad, et Eesti töölistel peavad Väane tööstelt klassivõitlust õppima. Et aga Kommunistilise Internatsionaali „haigus“ ka juba Väane Euroopas väga laiali laguneb, on isefeiwad meile, töölistele, agarad seletama, et ka nemad, tõepoolest, „Mõistva usku“ on.

Meil, Kose kihelkonnas, ufutasid isefotsid, et Eesti töölistel peavad Wenemaa eeskujul nõukogude riigi poole pöörduma. Kõsimuste peale aga seletas isefeiwate kõnemees Abramson, et nad Eesti fiske seda puudust ja nälga ei taha, mis praegu Wenemaal on.

Et Eesti Wabariik juba nüüd, juba enne töörahwa võimuvõtmist täiesti kokkulangemas on, et töölistel juba nüüd nälga ja viletus on — seda Abramson ei teadnud. Fsesotsid ise aga kiitsid Abramsoni oma partei paremaks ja nuputamaks meheks!

Isefeiwad fotsialistid on veel selles õndsas usus, et töörahwa revolutsioon võib sündida ilma majanduslike wapustusteta. Aga just sedasama on meile seletanud ka pärisfotsid, kes ka niisuguse revolutsiooni poolt on.

Kõik need lohisewad isefotsid tööliste klassivõitluse sabas!

Kurum.

Tallinna kaaluwabriku „Wega“ tööliste koosoleku protokoll.

Tallinna kaalude wabriku „Wega“ tööliste koosolekul, mis 21. jaan. 1921. a. ära peeti ja

millest 32 töölist oja wõtsid, oli tähtsamaks päewakorra punktiks palgaküsimus.

Wabriku peremehe poolt oli siamaale maksero olnud palgalepingu murtud sellega, et tööliste palgalepingu alamäärä ilma 2 nädalat ette teatamata wälja ei makstud. 13. jaan. teatas peremees, et ta walmis on wabrikantide ühisuse palgatarifi järele palga maksuma, mida ta ka 18. s. k. p. tööliste saatkonnale teatas, kuna ta aga nüüd sellest kõigest ilma erteilemata ära ütles.

Siimetatud põhjusi arwesse wõttes otustati streigiküsimus hääletamisele wõtta. Hääletamisel otustati 22 häälega 8 vastu, üks erapooletu, esmaspäewa hommikul wabriku walitusele alatu teguwõisi peale streigiga wastata ja kõik wabriku ettevõtted boikotti alla panna, ühtlasi ka streigist ja boikotist võimalikult laialt teatada. . .

Otustatakse, kui peremees mõneuguse ette- käände all ühikuid töölisti tahab töölt lahti lasta, kõigi tööliste lahkimisega wastata, nii ka päewade eest täielikku taju nõuda.

Koosoleku juhataja: A. R.
Kirjatoimetaja: E.

Tallinna Noelatöölaliste Am.-üh aasta

peakoosolek

saab ära peetud 2. jaan. kell 6 õht.
Töölistemajas suures saalis.

P ä e w a k o r d :

1. Koosoleku juhataja walimine.
2. Selmise koosoleku protokoll kinnitamine.
3. Aruanded ja fiskejutlud kirjad.
4. Walimised.
5. Jooksuad asjad.

Täh.: Kui määratud ajaks tarwilist arwu liikmete lohk ei tule, siis peetakse järgmine koosolek sealjamas pool tundi hiljem ära: mis kokkutulnud liikmete arwu peale waatamata ohsuse wõimuline on.

Ühes tuletame oma liigetele meele, et need kes oma liikmemajustid weel 1920. a. eest ära maksnud ei ole, seda kiiremas korras ära peawad üendama. Kantselei arwatud iga eesmasp. ja reedel kella 6—8 õhtul.

Juhatus.

Teadaanne.

Sellega teatab U. E. N. Profetaarlaste ühingu juhatus, et ringide koosolekud saavad järgmiselt ära peetud:

Politiiline. — 30. jaan. kell 10 hom. „Walwaja“ saalis.

Kultuurkirjandusline. — 1. webr. kell 6 õhtu. Töölistemajas.

Muusika-näiteline 2. webr. kell 6 õhtu. Töölistemajas.

Spordi ja karstuse. — 4. webr. kell 6 õhtu. Töölistemajas.

U. E. Noorproletaarlaste ühingu Juhatus.

K. S. „Walwaja“

paneb toime, laupäeval 29. jaan. s. a.

Perekonna-õhtu

Geelawas:

1. Sms. Piiskari kõne: „Doomine ja karstuse poliitika Eestis.

2. „**SOO PINNAL**“ kolme waatusline näiteud.

3. **TANTS.**

Algus kell 8 õht. Lõpeb kell 2 öösel.

Piletide hinnad: Seltsi liikmetele 10 mrl.

Wõrad liikmete soovitusel: 45 mrl.

Märkus: Peale kolmandad tella on saali ukjed kinni.

Tall. Kivitöölise Ametiühisuse

peakoosolek

peetakse ära **30. jaan.** s. a. kell 10 hom. Töölistemajas wäikeses saalis.

Päewakorra tähtsust silmaspidades on kõikide liigete ilmumine tarwilik.

Tä h.: Kui määratud ajaks tarwiliku arwu liikmeid kokku ei tule, siis peetakse järgmine koosolek pool tundi hiljem seal-samas ära mis liikmete arwu peale waata-mata otsusewõimuline on.

Juhatus.

Tallinna Metallitööl. Ametiühisus.

Pidu-õhtu

„Walwaja“ ruumides.

Bühapäeval, 30. jaanuaril s. a.

Geelawa:

„**Lootus õnnistuse peale**“

draama 4 waatuses.

Lõpukants.

Algus kell 6 õhtu, lõpp kell 1 ööfi.

Pileti hinnad à mrl 40. —

Tallinna Ametiühisuste Kesknõukogu Muusikakoori

korraldusel pannakse 30. jaan. s. a. kell 1 päewal Töölistemajas, Suur-Karja tänawal nummer 18

SUUR MUUSIKA-KONTSERT

Laulukoori kaastegewusel toime.

Sisseminek wabatahtliste annetuste eest.

Juhatus.

Wastutaw toimetaja: Jüri Siivas.

Wäljaandja:

Tallinna Ametiühisuste Kesknõukogu.

Tallinna Eesti Kirj.-Oh. trükkkoda, Pikk tän. 2